

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

**Volnočasové chování studentů středních škol ve
městě Klatovy**

**Leisure behavior of secondary school students in
Klatovy**

Lucie Kohoutová

Plzeň 2024.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

Volnočasové chování studentů středních škol ve městě Klatovy

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne 18. 4. 2024

v. r. *Lucie Kohoutová*

Zásady pro vypracování práce

1. Proveďte shrnutí poznatků o volnočasovém chování studentů středních škol.
2. Analyzujte volnočasovou nabídku a poptávku ve městě Klatovy.
3. Realizujte a vyhodnoťte dotazníkové šetření volnočasového chování studentů středních škol.
4. Navrhněte opatření ke zkvalitnění volnočasové nabídky ve městě Klatovy.

Studijní program

Ekonomická a regionální geografie

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce za pomoc při zpracování této práce. Další poděkování patří ředitelům a učitelům za spolupráci při výzkumu a zároveň také studentům a studentkám těchto škol za spolupráci při vyplňování dotazníků. Velké díky patří i mé rodině a blízkým za podporu po celé období studia.

Obsah

Úvod	6
1 Volný čas	7
1.1 Definice pojmu volný čas.....	7
1.2 Vznik a rozvoj volného času	8
1.3 Volný čas jako předmět výzkumu.....	9
2 Klasifikace a funkce volného času	12
2.1 Klasifikace volného času.....	12
2.2 Funkce volného času	17
3 Prostředí pro volnočasový prostor	18
3.1 Jednotlivé instituce pro volnočasový prostor	18
4 Vlivy na způsob trávení volného času	22
4.1 Vnitřní vlivy	22
4.2 Vnější vlivy	23
5 Volnočasové chování studentů středních škol v Klatovech.....	25
5.1 Charakteristika výzkumného šetření	25
5.2 Cíl výzkumného šetření.....	25
5.3 Metoda výzkumného šetření	25
5.4 Vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření.....	26
5.5 Návrh řešení	45
Závěr	47
Seznam použitých zdrojů	49
Seznam grafů.....	51
Seznam příloh.....	52
Přílohy	

Abstrakt

Abstract

Úvod

Každý člověk má právo část dne věnovat sobě samému a svůj volný čas trávit tím, co ho nejvíce baví a opravdu zajímá. Je na každém z nás, jak tento čas využije. Zda ho pro sebe obohatíme nejrůznějšími aktivními činnostmi nebo ho strávíme pasivněji třeba odpočinkem u svého oblíbeného seriálu či hraní videoher s přáteli.

Už jako malé děti se pokoušíme vybrat své koníčky, zájmy a záliby a v průběhu let si osvojíme ty, co nás zaujmou nejvíce. Výběr volnočasových aktivit nejvíce probíhá v období dospívání, a proto jsem si do této bakalářské práce vybrala právě studenty středních škol.

Tato bakalářská práce se rozděluje na dvě části, a to na teoretickou a praktickou část.

Teoretická část se skládá ze čtyř kapitol. První kapitola definuje samotný pojem volný čas. Je zde také uveden jeho historický vznik, rozvoj a předmět výzkumu. Druhá kapitola řeší klasifikaci a funkce volného času. Ve třetí kapitole jsou vypsána prostředí a instituce, kde svůj volný čas můžeme trávit. Čtvrtá, a tedy poslední kapitola této práce, zkoumá vnitřní a vnější vlivy na volný čas studentů středních škol. Konkrétně popisuje vliv věku, genetiky a aktivity jedince a dále také vliv rodiny, školy, vrstevníků, státu a médií.

Praktická část zjišťuje, popisuje a hodnotí údaje získané dotazníkovým šetřením studentů středních škol ve městě Klatovy. Hlavním cílem bylo zjistit, jak v tomto městě studenti středních škol svůj volný čas využívají. Dalším cílem bylo navrhnout opatření ke zkvalitnění volnočasové nabídky tohoto města.

Pro svoji práci jsem tedy vybrala město Klatovy. Je to město, které leží v Pošumaví a často se označuje jako „brána Šumavy“. V tomto městě jsem ještě nedávno studovala a prožila svoje krásná středoškolská léta. Vždy po konci školního dne jsem zde trávila spoustu svého volného času, a proto jsem si toto téma a město zvolila.

1 Volný čas

Pojem volný čas je všeobecně známý a blízký každému z nás. Při vyslovení tohoto spojení se jistě každému člověku vybaví, jak volnou dobu v životě tráví právě on. Když se ale zeptáme přímo na definici volného času, je to již poněkud komplikovanější otázka. O této problematice dohledáme ohromné množství literatury od domácích i světových autorů, a proto má samotný pojem volný čas spoustu různých definic. Do dnešní doby se o tom stále vedou rozsáhlé rozhovory a diskuse.

Také často dochází k druhé komplikované otázce, zda vůbec máme volného času dostatek. Teoreticky ano, i když to není zcela správná odpověď. Z celého dne strávíme 8 hodin spánkem, 8 hodin pracovními činnostmi a 8 hodin máme na svůj volný čas. Všichni ale víme, že 1/3 dne určitě nestrávíme pouze svými koníčky a zábavou, protože do volného času někteří z nás i někteří z autorů definic volného času nepočítají např. péči o tělo, povinnosti v domácnosti nebo cestu do školy či práce.

1.1 Definice pojmu volný čas

Hájek, Hofbauer, Pávková (2008) uvádí, že za volný čas se považuje doba, která zbyde po odečtení uspokojení všech základních životních potřeb a pracovních povinností. Toto pojetí tedy chápe volný čas jako zbytkovou časovou hodnotu na základě svobodného rozhodnutí jedince. Tento přístup bývá označován také jako sociologizující, je tradiční a historicky starší než třeba pohled pana Vážanského (2001), který zas tvrdí, že se jedná o dobu, ve které se člověk svobodně věnuje činnostem, a to bez ohledu na jejich charakter.

Podle Slepíčkové (2000) je zas volný čas časový prostor, v kterém člověk nemá žádné povinnosti vůči ostatním ani sobě samému a věnuje se pouze činnostem vybraným na základě své vlastní vůle. Tyto činnosti ho těší, baví, přinášejí mu radost, uspokojení a nikoli obavy či pocity úzkosti.

Další definici přináší Průcha, Walterová, Mareš (2001), kteří tvrdí, že volný čas máme po odečtení času věnovaného práci, péči o domácnost a o vlastní fyzické potřeby (včetně spánku), s kterou člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů.

Další z definic podle Velkého sociologického slovníku (1996) zní, že volný čas je chápán jako doba, kdy člověk neprovozuje činnosti pod tlakem závazků, které vyplývají z jeho společenského začlenění, zvláště dělby práce a z nutnosti zachovat svůj biologický či rodinný systém.

Zajímavý přístup k volnému času také nabízí definice Kellyho a Freysingerové (2000), která jednoduše charakterizuje aktivity ve volném čase jako ty, které nemají jinou motivaci než samotné získání a prožitých zkušeností.

1.2 Vznik a rozvoj volného času

První zmínky o volném čase se poprvé objevují již ve starověkém Řecku. Řecká kultura měla pro pojem volný čas označení „scholé“ a identifikovala ho jako kulturní kategorii (Pospíšil, 2023).

První definici zmínil Aristoteles, řecký filozof a učitel (Janiš, 2009). Ten chápal volný čas jako dobu pro rozjímání a intelektuální činnost. Měl by člověku pomoci zdůraznit vnitřní hodnotu, rozvíjet talent pro radost a touhu podobat se bohům.

Volnočasové aktivity ve starověkých společnostech znamenaly jakési pojítko, které pomáhalo vytvářet určitou komunitu se vzájemnými osobními vztahy. Pro Řeky byl volný čas mimo jiné také velmi důležitý pro hodnocení míry štěstí (Pospíšil, 2023). Nejznámější volnočasovou aktivitou Řeků byly olympijské hry, které v modifikované podobě a s velkou časovou přestávkou přetrvaly dodnes.

Dále se pojem volný čas začal řešit i v římské kultuře, která spoustu podnětů přejala právě od řecké kultury. Významnou osobností byl Lucius Annaeus Seneca, který sepsal pojednání, které se nazývá O volném čase a rozvíjí myšlenky Aristotela (Janiš, 2009).

Požadavek volného času pak zdůraznil v 16. století Thomas More ve svém díle Utopia (Informační systém Masarykovo univerzity, 2009). Podle něj měl člověk pracovat jen 6 hodin a s volným časem pak měl nakládat dle vlastní libosti.

Thomasso Campanella pak zkrátil pracovní dobu ještě o dvě hodiny, a to tedy na 4 hodiny denně (Janiš, 2009). Volný čas pak podle něj měl člověk trávit příjemným studiem, rozhovory, čtením, vypravováním, psaním, procházkami, rozvíjením tělesných a duševních schopností, a to vše radostným způsobem.

Dále se také tématem volný čas zabýval Karel Marx. Ten významně přispěl k objasnění problematiky volného času (Informační systém Masarykovo univerzity, 2009). Prohlásil, že volný čas je stálá součást rozvoje člověka, chápe jej jako sféru lidské svobody.

Volný čas dosáhnul většího významu až s vědeckotechnickou revolucí, kdy lidská síla byla nahrazena stroji. Od 20. let minulého století se většinou zkrátil pracovní týden a volný čas se tak stal významným sociálním úkazem.

Představitel francouzské sociologie volného času Joffre Dumazedier (1974) významně obohatil teorii volného času a vymezil čtyři základní vlastnosti volného času (osvobození, nezištnost, hédonismus a osobní charakter). V souhrnu tyto základní vlastnosti znamenají, že volnočasové aktivity závisejí na svobodné volbě každé osoby, na kterou nemá být vyvíjen žádný pracovní ani sociální tlak, že aktivity se neprovádějí za účelem dosažení zisku nebo jiných výhod, přinášejí radost a uspokojení a poskytují potřeby toho, kdo je zažívá.

Americký sociolog Max Kaplan (1975) pak stanovuje definici volného času tak, že do volného času patří relativně samostatně vybrané aktivity nebo prožitky, které také spadají mezi aktivity ekonomicky volnočasové, jsou účastníky jako volnočasové vnímány, z psychologického hlediska přinášejí radost ve vzpomínkách nebo v očekáváních, potenciálně pokrývají celý rozsah volby intenzity a odevzdání se prožívané aktivitě, jsou jim vlastní charakteristické omezení a normy a poskytují příležitosti k rekreaci, osobnímu růstu a službě druhým.

Dále pak John Neulinger, jeden ze zakladatelů leisure science ve Spojených státech, rozlišil dva typy definic volného času, a to subjektivní a objektivní (Pospíšil, 2023). V objektivní definici se jedná o uchopení časové periody, v níž se odehrávají volnočasové činnosti, zatímco subjektivní definice popisuje volný čas jako stav mysli a vymezuje ho na základě subjektivního prožívání jednotlivce.

1.3 Volný čas jako předmět výzkumu

Výzkumy volného času jako součást širšího sociologického zkoumání probíhaly a neustále probíhají od doby, kdy se volný čas stal předmětem vědeckého zájmu.

V roce 1980 byla ve Spojených státech založena Akademie volnočasových věd (Academy of Leisure Science), která se označuje jako organizace spojující odborníky

v oblasti volného času a má za úkol vytvořit prostor ke vzájemné výměně názorů (Pospíšil, 2023). Výsledky výzkumů z této akademie jsou nejčastěji zveřejňovány v časopisech *Leisure Sciences*, *Journal of Leisure Research*, *Leisure Studies*, *Leisure/Loisir*, *Loisir et Société*, *World Leisure Journal*, *Annals of Leisure Research*, ale i ve spoustě dalších časopisů zaměřených na sociální vědy, ekonomii, politiku, turismus, psychologii nebo obecně na výzkum v sociální oblasti.

V 90. letech 20. století převládal ve světě v oblasti výzkumu volného času spíše izolovaný výzkum jeho jednotlivých aspektů (Shaw, 2000). Jinak totiž bude na problematiku volného času nahlížet politik, ekonom, právník, psycholog, pedagog nebo lékař. Jednotlivé aspekty nejsou odděleny, ale prolínají se a navzájem se ovlivňují. Tyto aspekty se dělí na (Pávková et al., 2008):

- ekonomické,
- sociologické a sociálně-psychologické,
- politické,
- zdravotně-hygienické,
- pedagogické a psychologické.

Ekonomický aspekt se týká otázek spojených s financemi vynaloženými do volného času, a jakého zisku se dosáhne, pokud bude jedinec odpočatý a spokojený. Sociologický a sociálně-psychologický aspekt se zajímá o dopady, které ovlivňují volný čas jedince, a také klade důraz na volbu způsobu trávení volného času. Politický aspekt zas významně řídí volný čas pomocí legislativy a prostřednictvím finanční podpory. Zdravotně-hygienický pohled především sleduje, jak lze podporovat zdravý, fyzický i duševní vývoj člověka. Pedagogický a psychologický aspekt je spojený s věkem jedince, jeho potřebami a bezpečím.

Vnímání těchto aspektů volného času pak velmi ovlivnilo vydání knihy *Leisure Decentring* od Chrise Rojeka, v níž Rojek (1995) vybízí, aby se zaměřovalo spíše na kontextové vnímání volného času. Díky této změně se od první poloviny 21. století více zaměřuje na výzkum volného času ve vztahu s ostatními sociálními kategoriemi.

Za poslední léta také dominují výzkumná témata volného času spojená s pandemií covid-19. Také vznikají systematické přehledy o výzkumech volného času, a to napříč celým světem.

Ve Spojených státech amerických probíhají např. výzkumy, které sledují vývoj v oblasti příjmů, spotřeby a volného času (Pospíšil, 2023). V těchto výzkumech se soustředí zejména na rozdělování času u jednotlivých sociálních vrstev a skupin. Díky těmto výzkumům bylo odhaleno, že v průběhu let 1980 až 2010 poklesl průměrný počet hodin volného času u mužů s vyšším vzděláním o 1,2 hodin a u žen s vyšším vzděláním o 1,9 hodin. Oproti tomu u mužů s nižším vzděláním se naopak počet hodin věnovaný volnému času týdně o 2,5 hodiny zvýšil a u žen se zvýšil o 0,2 hodiny. Ve stejném období zároveň pronikavě stoupala nerovnost v oblasti příjmů mezi lidmi s nižším a vyšším vzděláním. Tím se naplňuje Bourdieuho paradox – lidé, kteří by mohli prožívat díky svým prostředkům svůj volný čas, tak nemohou, protože na něj nemají dostatek času a naopak lidé, kterým klesají příjmy, tak mají volného času dostatek, ale nemají na něj zas dostatek finančních prostředků.

Zhang (2018) uvádí, že výzkumy volného času dnes probíhají především ve společnostech s vysoce rozvinutou ekonomikou, kde volný čas sehrává stále významnější úlohu v osobním, rodinném i komunitním životě.

2 Klasifikace a funkce volného času

Stejně jako je problém s určením jednotné definice volného času, je problém i s jednotným určením jeho funkcí a jeho klasifikací. Tato neexistence systematického třídění volnočasových činností potom výrazně znesnadňuje porovnání zkoumání a výsledků jednotlivých výzkumů volného času.

2.1 Klasifikace volného času

Volnočasové aktivity jsou cílevědomé zájmové činnosti zaměřené na uspokojování a rozvíjení individuálních potřeb, zájmů a schopností a mají velmi silný vliv na rozvoj osobnosti i na správnou společenskou orientaci (Pávková et al., 2008). Můžeme je dělit podle úrovně činnosti, intenzity zájmu, časového trvání, stupně koncentrace, společenských norem a tradičně podle obsahu (Hájek et al., 2011).

Podle úrovně činnosti rozlišujeme činnosti aktivní a receptivní (Pávková et al., 2008). Při aktivních zájmech jedinec sám vyvíjí danou činnost, vytváří nějaké hodnoty a zabývá se aktivně předmětem svého zájmu. V receptivních zájmech se aktivita omezuje pouze na vnímání předmětu zájmu.

Intenzitou zájmu se určuje jeho kvalita, která může být hluboká či povrchní (Hájek et al., 2011). Čím větší snahu a úsilí na uspokojení zájmu jedinec vynaloží, tím větší hloubka zájmu je.

Podle časového trvání se jedná o zájmy krátkodobé, dočasné, přechodné nebo trvalé (Pávková et al., 2008). Délka je výrazně ovlivněna vývojem jedince (Hájek et al., 2011).

Dělení podle stupně koncentrace na předmět zájmu rozeznáváme činnosti jednostranné a mnohostranné (Pávková et al., 2008). Zjednodušeně můžeme považovat jednostranné zájmy za hluboké a mnohostranné zájmy za povrchní.

Z hlediska společenských norem dělíme zájmy na žádoucí a nežádoucí (Hájek et al., 2011). Nežádoucí zájmy se neslučují s obecně platnými společenskými či právními normami a na rozdíl od žádoucích zájmů nevedou k rozvoji osobnosti.

Nejtradičnější dělení je podle obsahu. Volnočasové činnosti se pak dělí na pět skupin, a to na společenskovední, pracovní-technické, přírodovědné, estetickovýchovné a tělovýchovné, sportovní a turistické (Pávková et al., 2008).

Zájmové činnosti společenskovední

Tyto činnosti se týkají momentálního i historického společenského dění v našem světě. Pěstují vztah k vlasti, mateřskému jazyku, demokratickým a humanistickým zvykům našeho národa (Hájek et al., 2011).

Okruhy společenskovedních zájmových činností (Pávková et al., 2008):

- poznávání významných objektů v místě bydliště, školy, zdravotnická zařízení, veřejné instituce, kulturní podniky, hospodářské objekty, instituce pro volný čas, a vzdělávací zařízení,
- seznamování s historickými objekty a místy související s národními dějinami,
- informace o životě významných osobností mající vztah k určitému regionu,
- sledování politických a společenských událostí u nás i ve světě, diskuse, hodnocení,
- společné akce dětí z různých měst, mezinárodních setkání,
- oslavy státních svátků, významných dnů, výročí a událostí,
- dodržování tradic školy, výchovného zařízení, oslavy narozenin, svátků,
- dodržování lidových tradic, zvyků, seznamování s jejich vznikem
- seznamování s filozofickými a náboženskými směry,
- publicistika,
- studium cizích jazyků,
- individuální sběratelství.

Zájmové činnosti pracovní-technické

Při vykonávání těchto činností jedinec získává nové vědomosti a zkušenosti o technických poznacích a zdokonaluje se i v manuálních dovednostech (Hájek et al., 2011). Také se prohlubuje představitost a zájem o tvořivou práci.

Okruhy pracovní-technických zájmových činností (Pávková et al., 2008):

- práce s různými materiály,
- práce se stavebnicemi, konstruktivní práce,
- montážní a demontážní činnosti,
- drobné opravy hraček, pomůcek, vybavení,
- modelářské práce,
- elektrotechnika, elektronika, výpočetní technika, audio a videotechnika,

- seznamování s různými profesemi,
- příprava pokrmů,
- činnosti související s dopravní výchovou.

Zájmové činnosti přírodovědné

Tyto aktivity pobízí k prohlubování vědomostí o dění v přírodě, pěstují vztah k její ochraně a prohlubují zájem o pěstitelství a chovatelství (Hájek et al., 2011). Nejmladší děti by si měly osvojit poznatky jak o živé, tak i neživé přírodě. S přibývajícím věkem pak stoupá zájem o specializované činnosti jako je např. rybářství či včelařství.

Okruhy přírodovědných zájmových činností (Pávková et al., 2008):

- pozorování přírodních objektů živé přírody i neživé přírody,
- pěstitelské práce,
- chovatelství,
- činnosti zaměřené na ochranu a tvorbu životního prostředí,
- práce s odbornou a populárně-naučnou literaturou,
- práce v koutku přírody, pokusnictví, vedení přírodovědné dokumentace,
- spolupráce s institucemi,
- specializované zájmové činnosti.

Zájmové činnosti estetickovýchovné

Tyto činnosti se orientují na rozvíjení výtvarného, hudebního, literárního, dramatického a hudebně-pohybového projevu (Hájek et al., 2011).

Okruhy esteticko-výchovných zájmových činností (Pávková et al., 2008):

- Výtvarné zájmové činnosti:
 - využití různých výtvarných technik,
 - práce s výtvarnými prostředky spojená s experimentováním,
 - poznávání a chápání výtvarného umění,
 - aplikace estetických na životní prostředí, kultura chování a těla, stolování a oblékání.
- Hudební zájmové činnosti:
 - sborový a sólový zpěv,
 - hudební hry,
 - hudebně-pohybové a taneční hry, pohybová improvizace a cvičení při hudbě,

- hra na dětské hudební nástroje,
- hra na hudební nástroje,
- poslech hudby,
- zacházení se zvukovou technikou,
- získávání poznatků o hudebních umělcích.
- Literárně-dramatické zájmové činnosti:
 - četba,
 - reprodukční činnosti,
 - průpravné hry a cvičení, dramatické hry a improvizace zaměřené na rozvíjení poznávacích procesů, komunikativních dovedností, sociálních vztahů,
 - tvořivé literární a dramatické činnosti,
 - návštěvy kulturních představení.

Zájmové činnosti tělovýchovné, sportovní a turistické

Tyto zájmy přispívají k fyzické zdatnosti a psychické odolnosti. Sport již od nepaměti představuje významný společenský jev zasahující do života velké části populace. Pohybové aktivity byly, jsou a v budoucnu nadále budou jednou z nejvýznamnějších složek životního stylu člověka (Rychtecký & Tilinger, 2017). Zejména u mladé generace by měla být věnována velká pozornost rozvoji tělesné výchovy jakožto faktoru utvářejícího osobnost – rozvoj aktivity, respektu, spolupráce a zdravé soutěživosti (Český statistický úřad, 2016). V dnešní době jsou populární hlavně netradiční druhy sportu jako např. frisbee, aikido, lakros, taekwondo, florbal nebo squash. Důležitost se dnes také přikládá aktivitám, které je možné konat v přírodě, což podporuje hlavně turistika (Hájek et al., 2011).

Okruh tělovýchovných, sportovních a turistických zájmových činností (Pávková et al., 2008):

- kondiční cvičení s náčiním i bez náčiní,
- průpravná a zdravotní cvičení,
- rytmická gymnastika a tanec,
- akrobacie,
- atletika,
- sportovní hry,
- drobné pohybové hry,

- sezónní sporty a zábava,
- turistika pěší, vodní, cykloturistika,
- seznamování s životem a úspěchy známých sportovců,
- návštěvy a sledování sportovních soutěží,
- branné sporty.

Další klasifikací je klasifikace, kterou navrhl Robert A. Stebbins (2012) ve své knize *The Idea of Leisure*. Volnočasové aktivity se podle něj dělí na:

- činnosti příležitostné:
 - hry,
 - relaxace,
 - pasivní zábava,
 - aktivní zábava,
 - společenská konverzace,
 - činnosti stimulující smysly,
 - příležitostné dobrovolnictví,
 - pohybově uspokojující činnosti,
- činnosti stále a vykonávané s vážným zájmem:
 - angažovaný volný čas:
 - amatérská činnost – umění, věda, sport, zábava,
 - dobrovolnictví zaměřené na – lidi, ideje, věci, rostliny, živočichy, prostředí,
 - koníčky – sbírání věcí, výroba a kutilství, zájmové aktivity, sporty a hry, svobodná umění,
 - obětavá bezplatná práce:
 - svobodná povolání,
 - poskytování poradenství,
 - řemeslné práce,
 - malá zaměstnání,
- činnosti vázané na projekty:
 - jednorázové,
 - příležitostné.

2.2 Funkce volného času

Během historie se funkce volného času měnily. Ve starověku a středověku měl volný čas pouze tři, a to rekreační, sociální a náboženskou (Hofbauer, 2004). Tyto funkce přetrvaly dodnes a k tomu se obohatily hned o několik dalších. Mezi nejznámější autory, které funkce vymezili, patří např. francouzský sociolog Roger Sue nebo německý sociolog a pedagog Horst W. Opaschowski.

Horst W. Opaschowski zas přináší osm funkcí volného času (Opaschowski, 1976):

- rekreace – zotavení, uvolnění,
- kompenzace – odstraňování zklamání a frustrací,
- výchova a další vzdělávání – učení o svobodě a ve svobodě,
- kontemplace – hledání smyslu života,
- komunikace – sociální kontakty a partnerství,
- participace – podílení se, účast na vývoji společnosti,
- integrace – stabilizaci života rodiny,
- enkulturace – kulturní rozvoj sebe samých, tvořivé vyjádření prostřednictvím umění, sportu, technických a dalších činností.

Roger Sue vymezil čtyři funkce volného času (Hofbauer, 2004):

- psychologická – uvolnění, zábava, rozvoj,
- sociální – socializace, příslušnost k sociální skupině,
- terapeutická,
- ekonomická – pozitivní vliv na uplatnění člověka v profesní činnosti, výdaje účastníků vynakládané na aktivity.

3 Prostředí pro volnočasový prostor

Prostředí, kde trávit svůj volný čas, je velmi rozmanité. Typy prostředí lze rozdělit takto (Hájek et al., 2010):

- školy – mateřské, základní, střední, umělecké, jazykové,
- školská zařízení – školní družiny, školní kluby, střediska volného času, domovy mládeže,
- další subjekty zabývající se výchovou ve volném čase – nestátní neziskové organizace i komerční subjekty,
- domácí prostředí – obydlí a nejbližší okolí,
- veřejná prostranství – ulice, parky, veřejně přístupná hřiště, areály zdraví, přírodní prostředí, restaurace, kavárny, herny, diskotéky, koncertní sály, výstavní prostory apod.

Tato kapitola se zaměřuje na různé instituce pro volnočasový prostor, které se podle Knotkové (2022) dělí na:

- školská zařízení pro zájmové zařízení – školní družina, školní klub, střediska volného času,
- školská výchovná a ubytovací zařízení – domov mládeže, internát,
- výchovná zařízení pro ústavní výchovu – dětský domov, dětský domov se školou, dětský diagnostický ústav, výchovný ústav,
- nestátní neziskové organizace – občanská sdružení,
- nízkoprahová zařízení pro děti a mládež,
- komerční volnočasová zařízení,
- zařízení sociálních služeb, zdravotní, mimo resort školství.

3.1 Jednotlivé instituce pro volnočasový prostor

Školní družiny

Školní družiny se nacházejí na základních školách a soustředí se prioritně na žáky prvního stupně základní školy (Hájek et al., 2010). Mají se zaměřovat na zabezpečení volnočasových aktivit, odpočinku, rekreace a sociální funkce (Malach, 2007). V školních družinách probíhá buď pravidelné vzdělávání v zájmových kroužcích,

příležitostné zájmové činnosti anebo spontánní činnosti (Knotková, 2022). Mezi nejdůležitější aktivity zde patří střídání skupinových a individuálních činností, pohybových a odpočinkových činností a také rovněž podpora a upevňování základních hygienických návyků.

Školní kluby

Školní kluby se také vyskytují na základních školách, ale zaměřují se spíše na žáky druhého stupně základní školy (Hájek et al., 2010). Oproti školním družinám mají volnější charakter. Vycházejí zejména z větší samostatnosti dětí a z jejich specializovanější zájmové činnosti. Probíhají zde zájmové činnosti v pravidelných kroužcích, souborech, tělovýchovných oddílech nebo v průběžné nabídce spontánních aktivit v prostorách klubu zařízených jako herny, čtenářské koutky, počítačové pracovny nebo prostory upravené pro neformální setkávání a komunikaci (Pávková et al., 2008).

Střediska volného času

Střediska pro volný čas zahrnují domy dětí a mládeže a stanice zájmových činností. Jsou určena dětem, žákům, studentům, pedagogickým pracovníkům a případně i dalším zájemcům (Hájek et al., 2010). Zaměřují se na širokou nabídku volnočasových aktivit (Knotková, 2022). Hlavně na realizaci specializovaných zájmových činností jak pravidelných v kroužcích, tak i příležitostných jako třeba pořádání nejrůznějších soutěží či prázdninových táborů, a to pod vedením příslušných odborných pedagogů.

Domovy mládeže

Domovy mládeže jsou určeny žákům středních škol a studentům vyšších odborných škol (Hájek et al., 2010). Poskytují ubytování, stravování a výchovnou péči jedincům, kteří nemohou nebo nechtějí denně dojíždět do škol, ve kterých studují (Pávková et al., 2008). Domovy mládeže vedou děti a dospívající k účelnému využívání jejich volného času. Je zde ale velmi důležité respektování principu dobrovolnosti vzhledem k věkovým rozdílům jednotlivců.

Internáty

Internát je zařízení podobné domovům mládeže, ale je určen pouze pro žáky speciálních a praktických škol (Knotková, 2022). Jsou zde přesně vymezeny pravidelné činnosti, které mají na starosti vychovatelé se vzděláním v oblasti speciální pedagogiky.

Dětské domovy

Dětský domov zajišťuje výchovu a sociální péči dětem od 3 do 18 let, které nemohou být ze závažných důvodů vychovávány ve vlastní rodině (Hájek et al., 2010). Dětské domovy dbají o to, aby děti prožívaly volný čas obdobným způsobem jako děti žijící v rodinách (Pávková et al., 2008).

Dětské domovy se školou

Dětský domov se školou je obdobné zařízení jako dětský domov ale pouze pro děti a mládež s poruchou chování (Knotková, 2022). Při výběru volnočasových aktivit zde mají omezené možnosti.

Dětské diagnostické ústavy

Dětský diagnostický ústav je internátní výchovné zařízení, které se zaměřuje na děti mladšího věku s problémovým chováním (Hájek et al., 2011). Prioritou tohoto ústavu je diagnostika dítěte v různých oblastech a jedním z úkolů je opět vhodná nabídka volnočasových aktivit.

Výchovné ústavy

Výchovný ústav je internátní zařízení s úkolem zabezpečení vhodné volnočasové nabídky obdobně jako předchozí zařízení ale pro mládež s problémovým chováním (Knotková, 2022).

Nestátní neziskové organizace

Nestátní neziskové organizace jsou právnické osoby založené za účelem uspokojování potřeb určité skupiny obyvatel, a to bez dosahování zisku (Tomaščíková, 2016). V mezích zákona je sice dané, že podnikat mohou, ale případné zisky z této činnosti musí použít výhradně k zajištění naplnění hlavního účelu, za kterým byly založeny.

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež

Posláním nízkoprahových zařízení je sociálně preventivní služba (Knotková, 2022). Klienty těchto zařízení bývají neorganizované děti a mládež nacházející se v obtížné životní situaci. Klienti mají např. narušené vztahy v rodině, s vrstevníky nebo problémy ve škole a nemají kde a jak trávit svůj volný čas. Tyto zařízení nabízejí alternativní možnost trávení volného času v bezpečném prostředí a užitečným způsobem a zcela zdarma.

Další instituce

Dalšími zařízeními, kde je možné trávit volný čas a vykonávat volnočasové aktivity, jsou různé vzdělávací instituce, které jedinec navštěvuje zásadně dobrovolně na základě svého zájmu (Janiš, 2009). Mezi tyto organizace lze řadit třeba spolek Sokol, Junák, soukromé organizace věnující se realizaci volnočasových aktivit nebo třeba Českou unii sportu. K volnočasovým institucím můžeme přiřadit i kina, knihovny, muzea, umělecké a jazykové školy apod.

4 Vlivy na způsob trávení volného času

Způsob, jak trávíme svůj volný čas, je jedním z velice důležitých ukazatelů našeho životního stylu. Preference daného jednotlivce se mohou měnit pod vlivem nejrůznějších faktorů, které se rozdělují na vnitřní a vnější (Knotková, 2022).

Mezi vnitřní faktory řadíme např. věk jedince, jeho pohlaví, vlastnosti, zkušenosti, fyzické a psychické možnosti apod. Mezi vnější faktory řadíme vše, co na nás působí zvenku např. parta přátel a nejbližších, kulturní prostředí, škola, stát, média a s těmito faktory spojená sociálně patologická rizika. Sociálně patologický jev naše společnost definuje jako nežádoucí jev, ve kterém dochází k porušování sociálních, morálních a právních norem společnosti (Maříková et al., 1996). Za nejzávažnější sociálně patologické jevy se považuje kriminalita, zneužívání drog, xenofobie a rasismus, záškoláctví, gambling, vandalismus, zneužívání dětí a žen, prostituce, agresivita a šikana. Mezi nejrozšířenější sociálně patologické jevy u mládeže patří zmiňované šikanování a vandalismus nebo třeba žebrání, násilí dětí na rodičích či drobné krádeže.

4.1 Vnitřní vlivy

Mezi volným časem dětí, mládeže a dospělých existují velmi značné rozdíly, které se týkají množství volného času, jeho struktury i míry ovlivňování. Obecně se dá prohlásit, že děti a mládež mají více volného času než dospělí (Hájek et al., 2010). Základy pro celoživotní zájmové činnosti vznikají již v dětství. Děti se považují za nejaktivnější účastníky všech možných aktivit. Mají zájem o pestrou škálu činností, protože rády zkouší a poznávají nové věci. V dospívání však zájem o některé aktivity klesá nebo mizí úplně. Soukromé preference jedince se nejvíce projevují právě v době dospívání (Rychtecký & Tilinger, 2017), kdy si začínají uvědomovat, co je pro ně opravdu důležité a svůj volný čas se snaží naplňovat podle svých představ.

Za nejméně ovlivnitelný činitel Janiš (2009) považuje vliv genetiky. Jedinec se narodí s určitými vrozenými předpoklady, které zdědí po svých předcích a nemůže je žádným způsobem ovlivnit. Podobně jako i ostatní činitelé, tak i genetika má na osobnost člověka vliv jak pozitivní tak negativní. Pozitivní stránky mohou být např. určité fyzické a psychické možnosti a vlastnosti jedince. Mezi negativní stránky můžeme zařadit nejrůznější vady nebo vrozené choroby.

Důležitá je i samotná aktivita a snaha daného jedince. I přes to, že se některé činitele nijak ovlivnit nedají, svých cílů a přání můžeme dosáhnout individuální aktivitou a úsilím. Člověk má možnost pomocí vlastní vůle usměrňovat a rozvíjet svůj pozitivní vývoj a negativní vývoj naopak potlačovat. Aby člověk dosáhl ideálního stavu svého pozitivního vývoje, měl by dát pracovní i jiné povinnosti a volný čas do rovnováhy (Pávková et al., 2008).

4.2 Vnější vlivy

Rodina a hlavně rodiče jsou prvními a podle Průchy, Walterové a Mareše (2001) nejvýznamnějšími činiteli, kteří působí na náplň volného času svých dětí. Na daného jedince velmi působí společně strávený čas, který posiluje vzájemné citové vazby (Knotková, 2022). Rodiče by proto měli pro své děti vytvářet takové podmínky, které na ně budou působit pozitivně a nepřímo. Děti jsou totiž názory a postoji rodičů velmi ovlivňovány a z velké části je od nich přebírají. Což se jeví jako pozitivní stránka, ale opět zde hrozí i negativní. A to konkrétně riziko, že dítě bude přetěžováno pouze aktivitou, kterou rodiče preferují a sami vykonávají nebo dokonce je nemusí podporovat vůbec v žádné činnosti. Proto by tedy rodiče měli svým dětem poskytnout větší přehled o možnostech, jak lze volný čas trávit. Význam vlivu rodiny na osobnost jedince se probíral již ve starověkém Řecku (Janiš, 2009). Pokaždé se ale objevovaly tendence, jak ho spíše upravit pro potřeby státu. Jednalo se třeba o to, jak by stát mohl zřídit jakési řízené rozmnožování mezi nejlepšími muži a ženami nebo o to, aby výchova probíhala ve všech rodinách stejně. Aby stát mohl nějak výchovu dětí kontrolovat a řídit v souladu se svou ideologií, zřizoval výchovné instituce.

Škola je prostor pro setkávání se s přáteli a také je prostředník nejrůznějších volnočasových aktivit. Má za úkol připravit studenta na přijetí norem uznávaných společností, a tak mu dává jakési standardy, podle kterých bude posuzovat každodenní situace (Vymazal, 2012). Škola může svým sociálním prostředím a nastavením ochoty vůči svým studentům ovlivňovat jejich styl trávení volného času. Pedagog může svým jednáním a předáváním zkušeností výrazně ovlivňovat chování studentů a motivovat je k vhodným ale se špatným přístupem i k nevhodným volnočasovým aktivitám.

Skoro každý, ať už ve škole nebo v jiném prostředí, má kolem sebe skupinku přátel, která se na rozdíl od rodiny vyznačuje věkovou i názorovou blízkostí. Takovéto skupiny mohou být jakýmsi subkulturami, které se velmi výrazně podílejí na trávení volného

času svých členů. Podle Bůžka a Michalíka (1999) poskytují vrstevníci mládeži společné zážitky, možnost sebeuplatnění a šanci na výměnu názorů. Mohou od sebe získat mnoho zkušeností, uspokojují důležité sociální potřeby a také ovlivňují individuální výkonnost a nabízejí možnost osamostatnění od rodiny. Existuje také několik typologií skupin. Např. Řezáč dělí (1998) skupiny takto:

- primární/sekundární – míra vlivu na osobnost a intimita interakcí,
- formální/neformální – způsob vzniku skupin, povaha vztahů, míra autonomie jedince ve skupině,
- členské/vztažné – vztah jedince ke skupině, celkové pojetí skupiny.

Stát ovlivňuje volný čas prostřednictvím aktivit organizovaných v rámci školy nebo jinými institucemi (Český statistický úřad, 2016). Může zasahovat přímo či nepřímo (Janiš, 2009). Přímým zásahem může být např. výstavba dětského hřiště nebo cyklostezky. Nepřímým zásahem může být např. daňová a sociální politika státu a z toho plynoucí situace obyvatel.

V dnešní době se čím dál tím více stávají důležitou součástí života dětí a mládeže média, a to hlavně ta elektronická. Ty přinášejí nejrůznější informace o světě, podněty a inspirace pro praktické jednání, rozšiřují mezilidskou komunikaci a stávají se oblastí zájmové činnosti dětí a mladých lidí, která jim umožňuje novými způsoby se účastnit na mediální tvorbě a životě společnosti (Pávková et al., 2008). Také z nich však vycházejí určitá rizika jako např. nadměrná závislost či jednodušší přístup k obsahu určeným pro dospělé jako je třeba pornografie. Přesto pozitivní působení zatím převažuje (Hájek et al., 2010).

5 Volnočasové chování studentů středních škol v Klatovech

5.1 Charakteristika výzkumného šetření

Praktická část této bakalářské práce se zajímá o studenty středních škol a využití jejich volného času. Toto téma je v dnešním světě velmi aktuálním a diskutovaným tématem. Mluví se o něm hlavně v souvislosti s jejich pasivitou, časem stráveným u počítače, mobilního telefonu či jiných zařízení anebo třeba i v souvislosti s obezitou a nezdravým životním stylem. Toto výzkumné šetření je zaměřeno na studenty středních škol ve městě Klatovy. V Klatovech se mohou studenti ve svém volném čase účastnit divadelních a filmových představení, koncertů, festivalů, přednášek či výstav. Dále mohou navštěvovat knihovnu, galerii, bazén, posilovny, zimní nebo atletický stadion, golfové hřiště, horolezeckou stěnu, skatepark a mnoho dalších klubů a různých kroužků.

5.2 Cíl výzkumného šetření

Hlavním cílem bylo zjistit, jak svůj volný čas využívají studenti středních škol v Klatovech. Dalším cílem bylo navrhnout opatření ke zkvalitnění volnočasové nabídky tohoto města.

5.3 Metoda výzkumného šetření

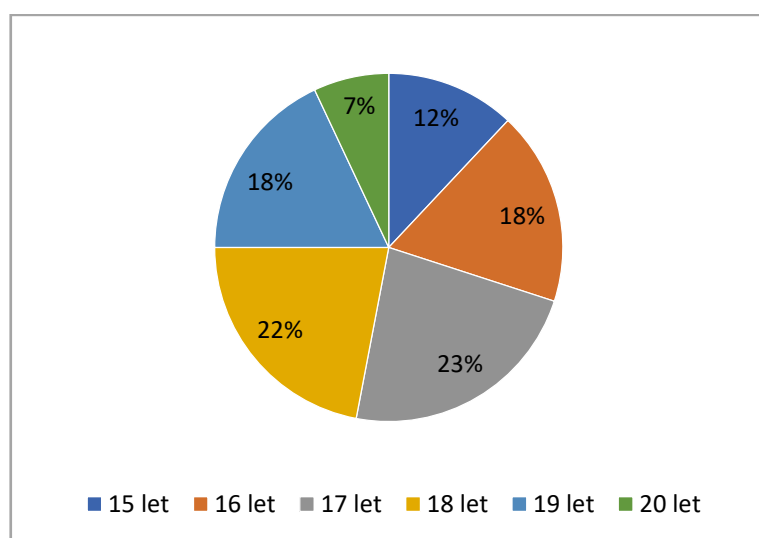
K provedení výzkumu byla vybrána metoda dotazníkového šetření. Tato metoda byla zvolena díky hromadnému sběru dat a informací. Dotazník obsahuje 26 otázek s možností pouze jedné odpovědi, více odpovědí anebo s možností individuálního vyjádření. Tento dotazník byl vytvořen elektronicky a po oslovení vedoucích zaměstnanců jednotlivých škol bylo zažádáno o jeho distribuci mezi studenty. Výzkum byl proveden v březnu 2024 na středních školách ve městě Klatovy. Dotazník byl rozeslán mezi následující střední školy – Zemědělská a potravinářská Klatovy, Gymnázium Jaroslava Vrchlického Klatovy, Střední průmyslová škola Klatovy, Obchodní akademie Klatovy a Střední zdravotnická škola Klatovy. Celkem bylo vyplněno 169 dotazníků. Respondenti odpovídali na jasně dané otázky, byli velice ochotní a se zájmem dotazník vyplnili. Získané výsledky byly přeneseny do grafů.

5.4 Vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření

1. Kolik je Ti let?

Prvním údajem, který byl zjišťován, je věk respondentů. Věkové rozmezí se v tomto dotazníku pohybuje od 15 do 20 let. Z grafu 1 jde vidět, že mezi dotazovanými převládali studenti ve věku 17 a 18 let. Ve věku 17 let tento dotazník vyplnilo 39 studentů (23 %) a ve věku 18 let 37 studentů (22 %). Kategorie 16 a 19 let získala stejný počet hlasů, a to tedy 30 studentů (18 %). Věkovou hranici 15 let tvořilo 20 studentů (12 %). Nejmenší počet respondentů byl ve věku 20 let, a to 13 studentů (7%).

Graf 1: Kolik je Ti let?

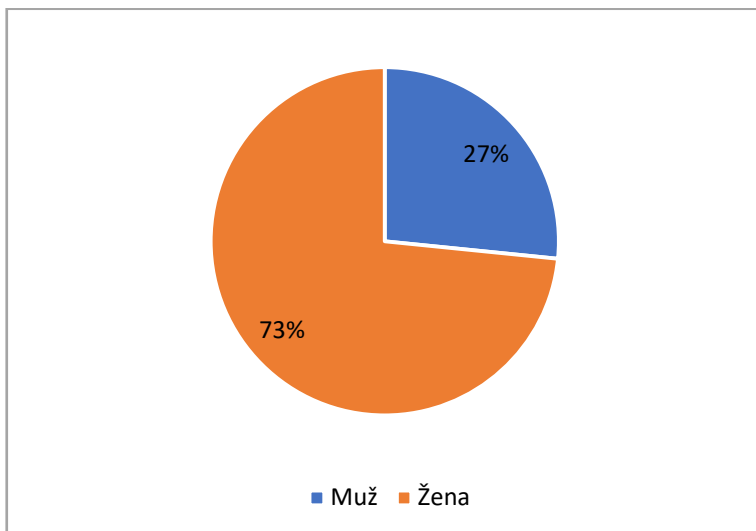

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

2. Pohlaví

Druhým údajem, který byl v tomto šetření zjišťován, je pohlaví respondentů. V grafu 2 lze již na první pohled vidět, že převažuje ženské pohlaví. Z celkového počtu 169 dotazovaných se zapojilo 124 žen (73 %) a 45 mužů (27 %). Vzhledem k tomu, že nejvíce odpovídali studenti navštěvující zdravotnickou školu, kde studují převážně dívky, nebyl bohužel poměr mezi ženským a mužským pohlavím vyrovnaný.

Graf 2: Pohlaví

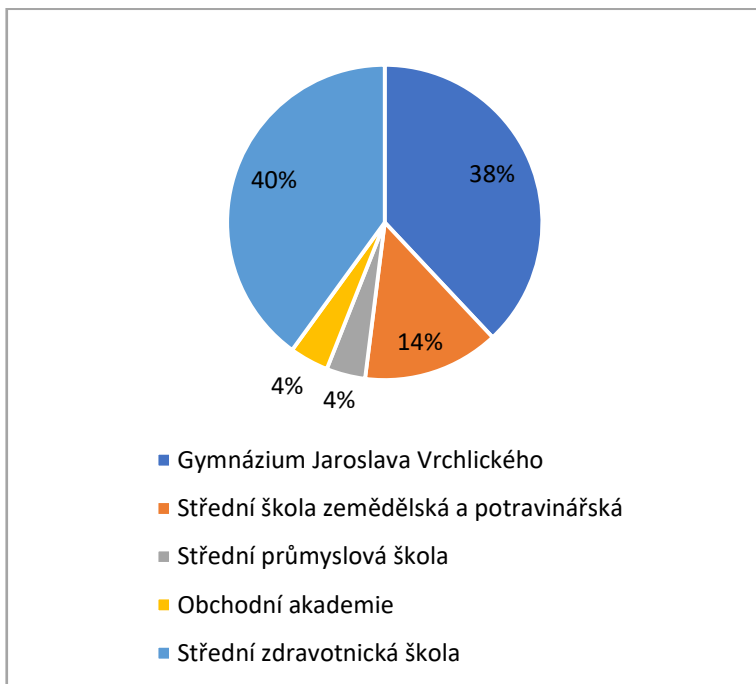

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

3. Jakou střední školu navštěvuješ?

Dále byli studenti dotazováni na otázku, kterou střední školu v Klatovech navštěvují. Na dvou školách, konkrétně na Střední průmyslové škole a na Obchodní akademii, se bohužel podařilo sehnat dotazníky pouze od 6 osob (4 %) za každou školu. Jak je již výše zmíněno a jak lze v grafu 3 vidět, tak nejvíce lidí odpovídalo ze Střední zdravotnické školy, a to tedy konkrétně 68 studentů (40 %), z toho 60 osob bylo ženského pohlaví a pouze 8 osob mužského pohlaví. Dále pak 65 studentů (38 %) z Gymnázia Jaroslava Vrchlického a 24 studentů (14 %) ze Střední školy zemědělské a potravinářské.

Graf 3: Jakou střední školu navštěvuješ?

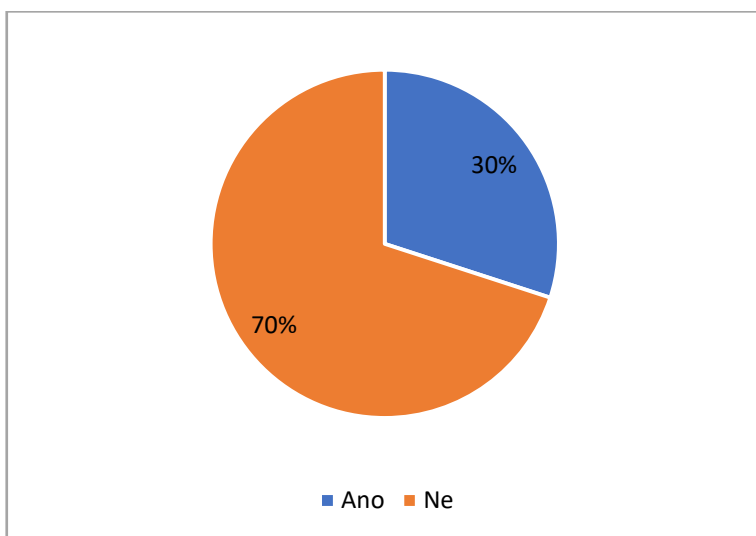

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

4. Máš v Klatovech také trvalé bydliště?

Další otázka se týkala trvalého bydliště studentů. Graf 4 zobrazuje, že většina studentů, konkrétně 119 lidí (70 %) v Klatovech nebydlí a pouze do škol dojíždí. Zbytek, tedy 50 studentů (30 %) trvalé bydliště v Klatovech má.

Graf 4: Máš v Klatovech také trvalé bydliště?

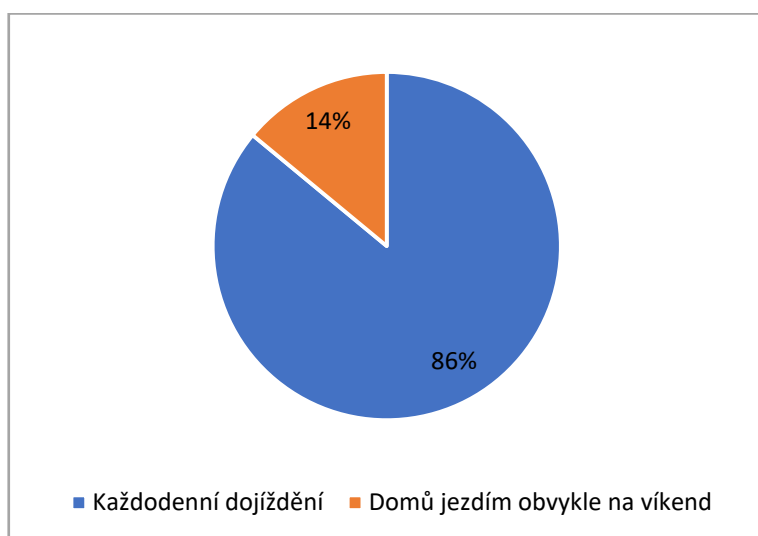

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

5. Pokud dojíždíš, tak jakým způsobem?

Ve výše zmiňované otázce bylo zjištěno, že až 70 % studentů do škol v Klatovech dojíždí. Další otázka měla zachytit, kolik osob z těchto studentů dojíždí do Klatov každý den a kolik osob zde tráví celý pracovní týden a jezdí tedy domů až na víkend. Bohužel jedna odpověď z těchto 119 dojíždějících studentů nebyla vyplněna, takže se počet snížil na 118 odpovědí. Z tohoto počtu je v grafu 5 vidět, že více studentů dojíždí do škol každý den, konkrétně 101 studentů (86 %), a mnohem méně studentů jezdí domů až na víkend, konkrétně 17 studentů (14 %).

Graf 5: Pokud dojíždíš, tak jakým způsobem?

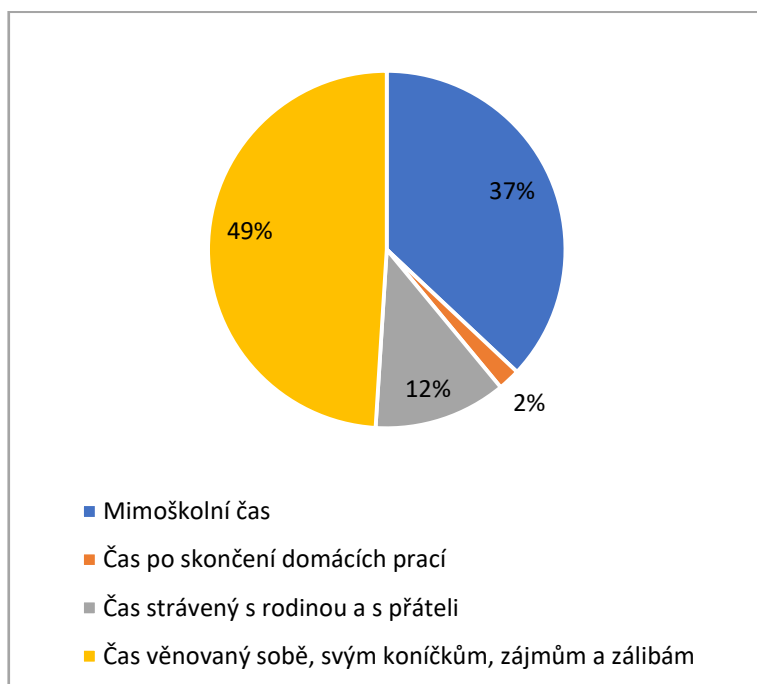

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

6. Co pro Tebe znamená volný čas? Co se Ti vybaví, když se řekne „volný čas“?

Z grafu 6 je patrné, že téměř polovina studentů (49 %) si pod pojmem „volný čas“ představí dobu, kdy se mohou věnovat sami sobě, svým koníčkům, zájmům a zálibám. Druhé místo zaujalo pojetí volného času jako času, který zbyde po odečtení povinností spojených se školou. Mimoškolní čas si tedy představí 37 % studentů. Čas strávený s rodinou a přáteli zvolilo pouze 12 % studentů, a to převážně ženy. Nejmenší podíl získala představa volného času jako času po skončení domácích prací. Tuto možnost zvolili pouze 3 studentky (2 %). Z tohoto výsledku lze soudit, že v domácnosti pomáhají častěji a více dívky než chlapci.

Graf 6: Co pro Tebe znamená volný čas? Co se Ti vybaví, když se řekne „volný čas“?

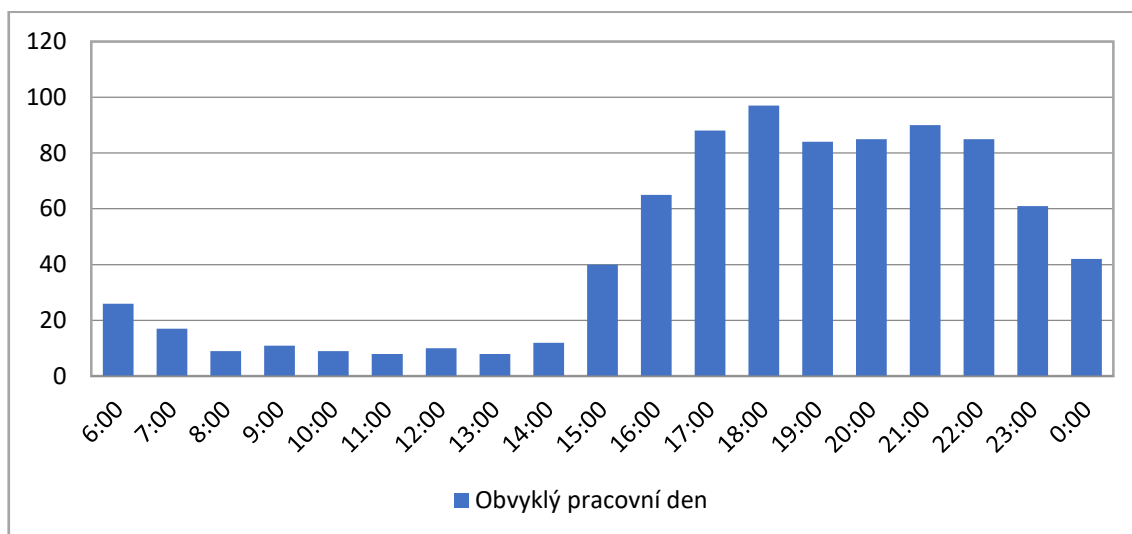

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

7. Jaké je rozložení Tvého času? Kolik máš volného času? Kdy máš v průběhu dne volný čas skutečně pro sebe, kdy se můžeš věnovat svým koníčkům, zájmům a zálibám?

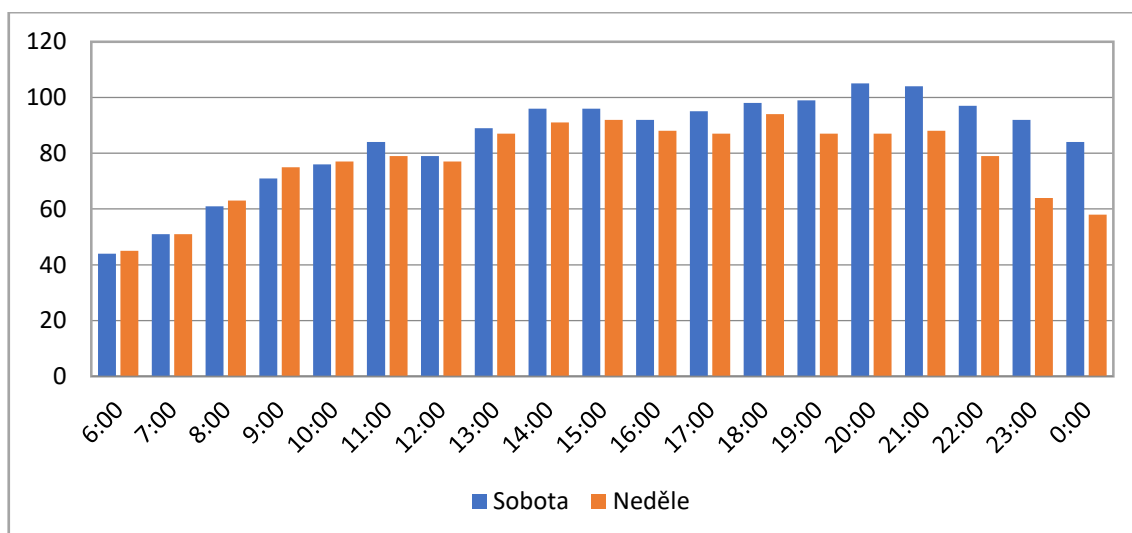
Další položený dotaz se týkal denního rozložení volného času studentů přes pracovní týden a o víkendu. Otázka byla směřována pouze na čas, který studentům zbyde po odečtení času věnovanému spánku, škole, učení, domácím úkolům a povinnostem. Jak lze soudit, tak největší rozdíl v rozložení volného času studentů je mezi pracovním týdnem a víkendem v ranních hodinách. V grafu 7, který je vyobrazen pro čas v pracovním týdnu, lze vidět, že studenti mají čas na své koníčky, zájmy a záliby nejdříve od třetí hodiny odpoledne to až do desáté hodiny večer. Většina ale uvedla, že má čas sama pro sebe až kolem páté hodiny odpoledne. Lze předpokládat, že tento rozdíl dvou hodin je z důvodu každodenního dojíždění spojeného se vzdáleností trvalého bydliště od Klatov a způsobem dojíždění (např. dostupnost spojů). V následujícím grafu 8, který zobrazuje čas o víkendu, je vidět, že studenti mají volný čas již od rána. Dalšího rozdílu si lze ještě povšimnout mezi sobotou a nedělí v pozdních večerních hodinách, kdy mají studenti v neděli mnohem méně volného času než v sobotu. Toto lze vysvětlit díky povinnostem a přípravě do školy.

Graf 7: Jaké je rozložení Tvého volného času v obvyklý pracovní den?

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

Graf 8: Jaké je rozložení Tvého času v sobotu a v neděli?

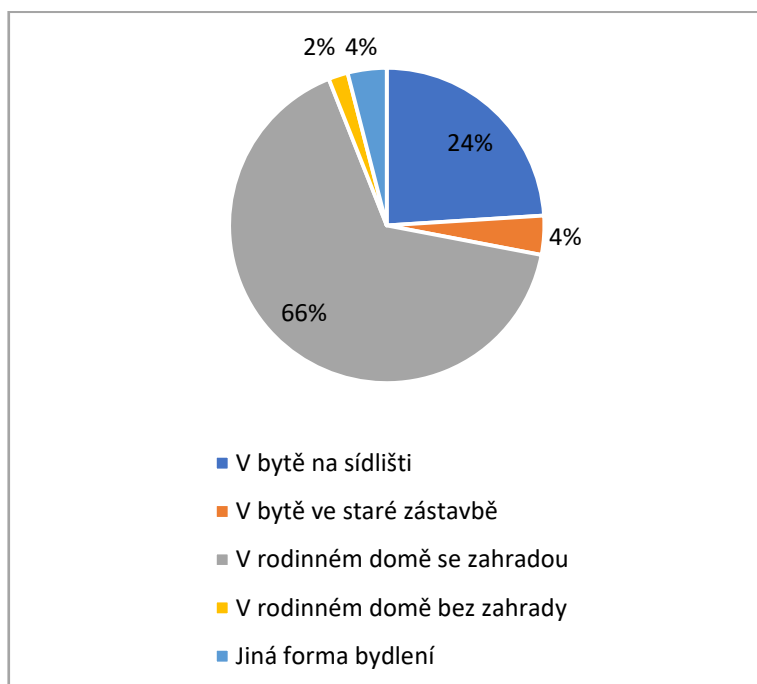

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

8. V jakém prostředí bydlíš?

Následující položená otázka se týkala prostředí, ve kterém respondenti bydlí. Podle grafu 9 nejvíce studentů, konkrétně 66 %, bydlí v rodinných domech se zahradou. Dalších 24 % žije v bytech na sídlišti a 4 % v bytech ve staré zástavbě ve vnitřní části města. Rodinné domy bez zahrady obývají pouze 2 %. Byla zde také možnost odpovědi jiné formy bydlení, kterou zvolilo 4 %.

Graf 9: V jakém prostředí bydlíš?

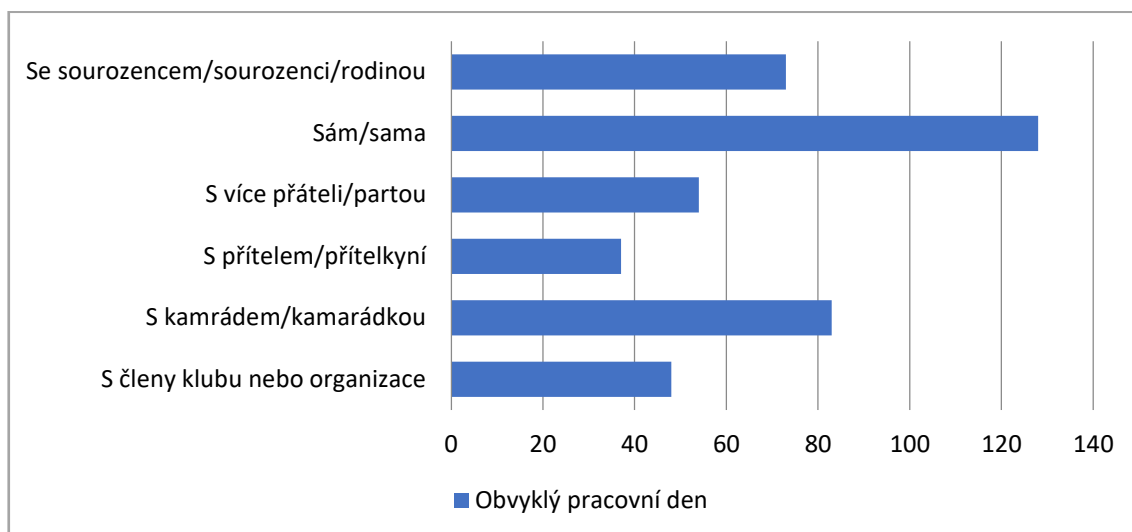

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

9. S kým nejčastěji (obvykle) trávíš svůj volný čas?

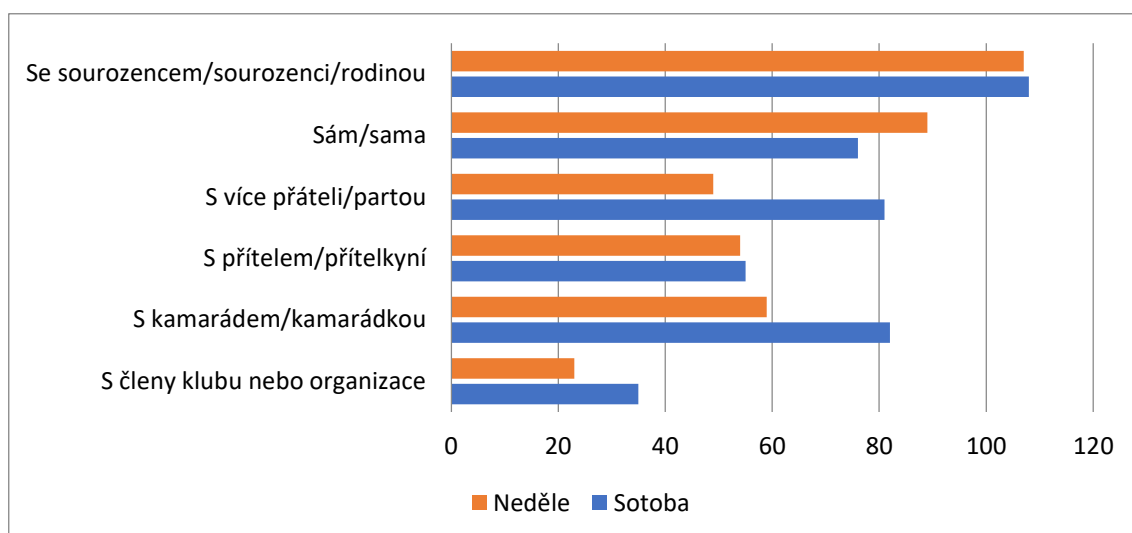
Dále byla studentům položena otázka ohledně toho, s kým obvykle tráví svůj volný čas, kdy bylo možné zvolit více odpovědí. Stejně, jako u sedmé otázky, byl porovnáván pracovní týden s víkendem, kdy šlo předpokládat, že studenti mají více času na setkávání se s ostatními. Tento předpoklad se potvrdil a v grafu 11 lze vidět, že studenti tráví o víkendu opravdu více času s ostatními oproti obvyklému pracovnímu dnu, kdy jsou převážně sami, jak je zobrazeno v grafu 10. Jejich volný čas v týdnu zkracují povinnosti a přípravy do školy. Víkend pak nejčastěji stráví se sourozencem či sourozenci a celkově s rodinou. S kamarádem či kamarádkou se studenti setkávají přibližně stejně jak v týdnu, tak i o víkendu. Což nelze tvrdit o setkávání se s více přáteli, s kterými naopak studenti tráví více času o víkendu. To stejné platí i pro setkávání se s přítelem nebo přítelkyní. V pracovním týdnu zase mají respondenti více času na setkávání se s členy různých klubů či organizací, které navštěvují.

Graf 10: S kým nejčastěji (obvykle) trávíš svůj volný čas v obvyklý pracovní den?

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

Graf 11: S kým nejčastěji (obvykle) trávíš svůj volný čas v sobotu a v neděli?

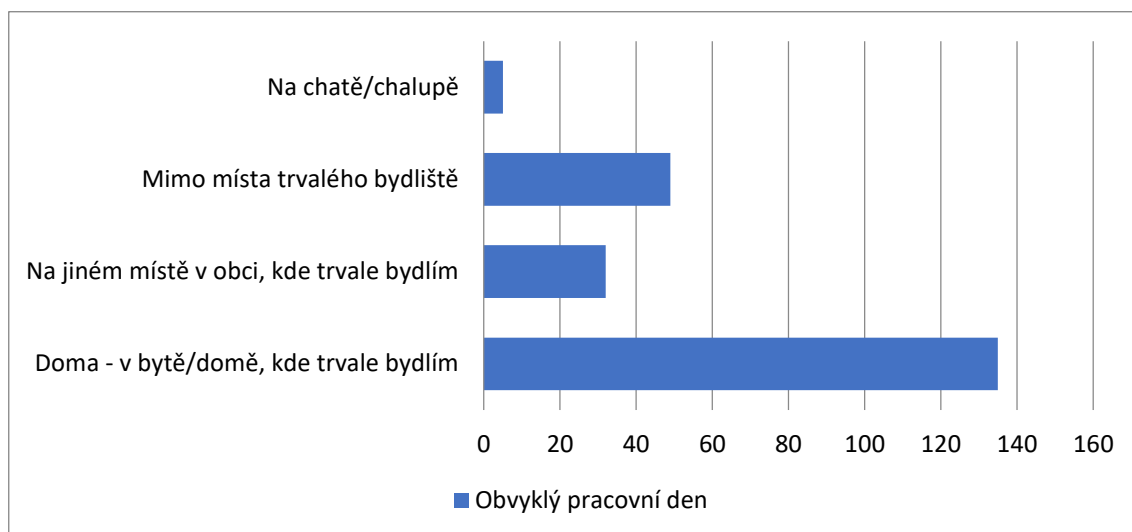

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

10. Kde převážně trávíš svůj volný čas?

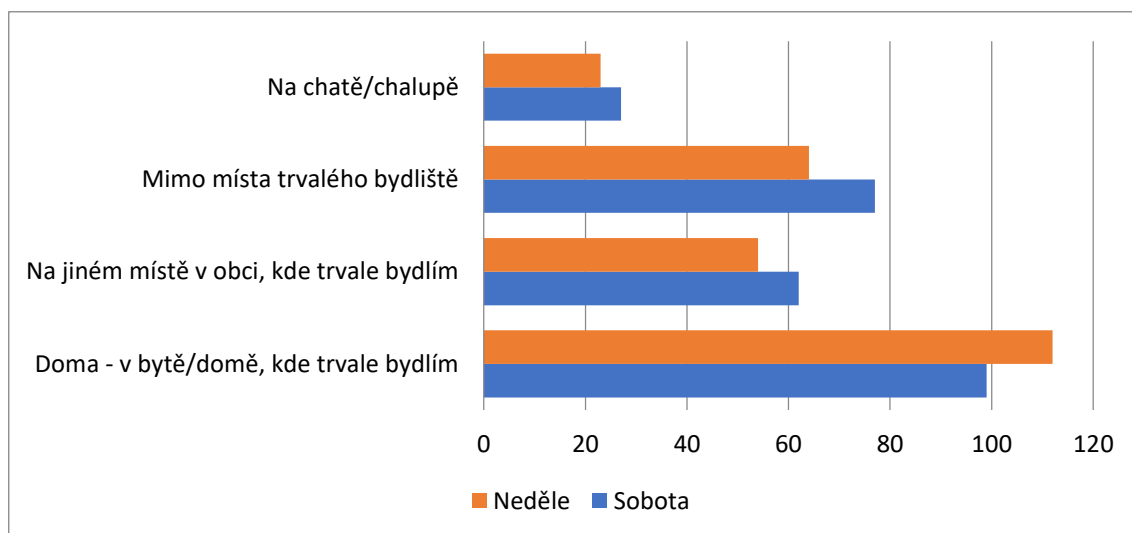
Nebyla položena pouze otázka s kým, ale i kde převážně studenti tráví svůj volný čas. Opět byl srovnáván pracovní týden s víkendem a byla možnost více odpovědí. V pracovním týdnu podle očekávání a grafu 12 nejvíce svého volného času stráví studenti doma, tedy v bytě nebo domě, kde trvale bydlí. Oproti obvyklému pracovnímu dnu tráví o víkendu, hlavně v sobotu, více jak polovina osob volný čas na jiném místě v obci, kde bydlí. Také více o víkendu než v pracovním týdnu navštěvují oblasti mimo místa trvalého bydliště. To stejné platí pro trávení volného času na chatách, kdy v pracovním týdnu se v okolí své chalupy pohybuje pouze 5 studentů z dotazovaných.

Graf 12: Kde převážně trávíš svůj volný čas v obvyklý pracovní den?

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

Graf 13: Kde převážně trávíš svůj volný čas v sobotu a v neděli?

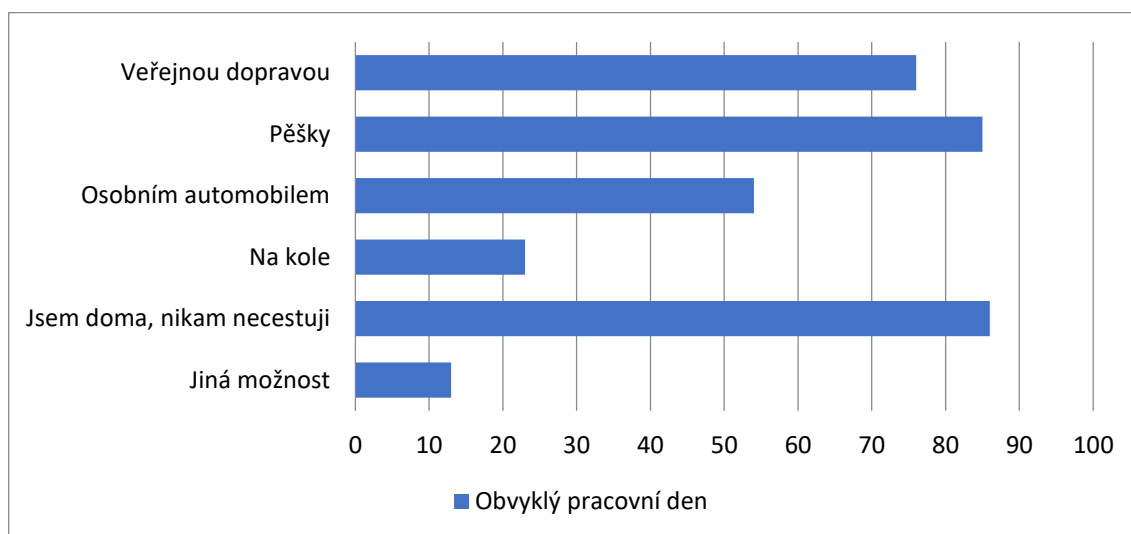
Zdroj: vlastní zpracování, 2024

11. Jak se obvykle dostáváš na místo nebo místa, kde trávíš volný čas?

Další otázka opět porovnávala pracovní týden s víkendem a zahrnovala možnost více odpovědí. Největší rozdíl ve způsobech přepravy z místa na místo lze pozorovat mezi obvyklým pracovním týdnem a víkendem, převážně sobotou. Oproti pracovnímu týdnu v sobotu téměř více jak polovina respondentů cestuje osobním automobilem. A to ať už jako řidič vlastním automobilem nebo jen jako pasažér. Dále pak o víkendu, zejména také v sobotu, studenti mnohem více využívají jízdní kolo. Naopak v týdnu je využívanější způsob cestování veřejnou dopravou. Nejspíše z důvodu každodenního dojíždění do školy a zpět domů. Plno respondentů ale v pracovním týdnu nikam

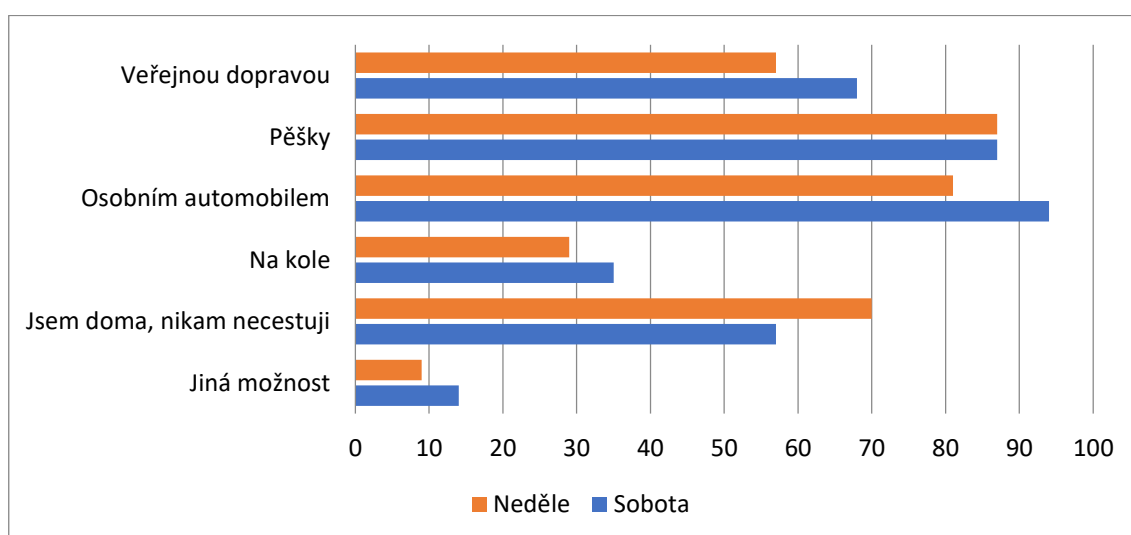
necestují a zůstávají doma. Přes všechna očekávání spojená s dnešní pasivitou dětí a mládeže byla často volená varianta chození pěšky. Chození pěšky je pak voleno přibližně stejně jak v obvyklém pracovním dnu, tak i v sobotu a neděli. Byla zde na výběr i jiná možnost cestování, kterou zvolilo několik studentů opět přibližně stejným poměrem jak přes víkend, tak i přes pracovní týden.

Graf 14: Jak se obvykle dostáváš na místo nebo místa, kde trávíš volný čas v obvyklý pracovní den?

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

Graf 15: Jak se obvykle dostáváš na místo nebo místa, kde trávíš volný čas v sobotu a v neděli?

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

12. Kterým volnočasovým aktivitám se věnuješ?

V této otázce měli studenti na výběr z několika aktivit, které ve svém volném čase v případě pracovního dne provozují alespoň jednou za týden a v případě soboty a neděle alespoň jednou za měsíc. Studenti měli na výběr z 11 kategorií různých činností a bylo možné vyplnit více odpovědí. Pokud jim ani jedna varianta nevyhovovala, v další otázce mohli konkrétní aktivitu, které se věnují, specifikovat. Byl opět porovnáván pracovní den se sobotou a nedělí. V obou případech velká část studentů nedělá nic a jen pasivně odpočívá. O víkendu je nicnedělání druhá nejčastější volená aktivita. V týdnu se přibližně stejný počet studentů jako pasivnímu odpočinku věnuje ještě chatování, vyhledávání informací a komunikaci na internetu. Nejčastější volenou variantou způsobu trávení volného času jak v týdnu, tak i o víkendu je četba, sledování filmů, poslech hudby, počítačové hry a podobné činnosti. Aktivity, které převažují spíše v obvyklé pracovní dny, jsou aktivní sporty a celkově fyzická aktivita a také vzdělávací aktivity mimo školních povinností a osobní rozvoj. Umělecké a kreativní aktivity jako např. malování, psaní, hudba, řemeslo apod. jsou jak pro pracovní týden, tak pro víkend poměrně vyrovnané. Naopak činnosti, které respondenti provozují spíše o víkendu, jsou činnosti jako relaxace, odpočinek, meditace nebo pobyt v přírodě blízkém prostředí, dále pak procházky nebo třeba nakupování. Zejména v sobotu pak převažuje setkávání a trávení volného času s partnerem či partnerkou a s přáteli. Sobota také silně vede v účasti na kulturních, sportovních či společenských akcích a v návštěvách klubů, které mají v neděli zavřeno. Cestování a poznávání nových míst, které vyžaduje spoustu volného času, bylo proto také voleno v soboty. V středoškolském období začíná většina studentů a studentek uspokojovat své sexuální potřeby. Proto v tomto dotazníku byly zahrnuty i sexuální činnosti do aktivit, které by středoškoláci mohli nejčastěji ve svém volném čase realizovat. Jak podle předpokladu tak i tyto aktivity jsou nejvíce provozovány o sobotách. Mezi nejméně oblíbené koníčky studentů se řadí cykloturistika a činnosti v zájmových organizacích a klubech.

13. Jakým dalším významným aktivitám se věnuješ ve volném čase?

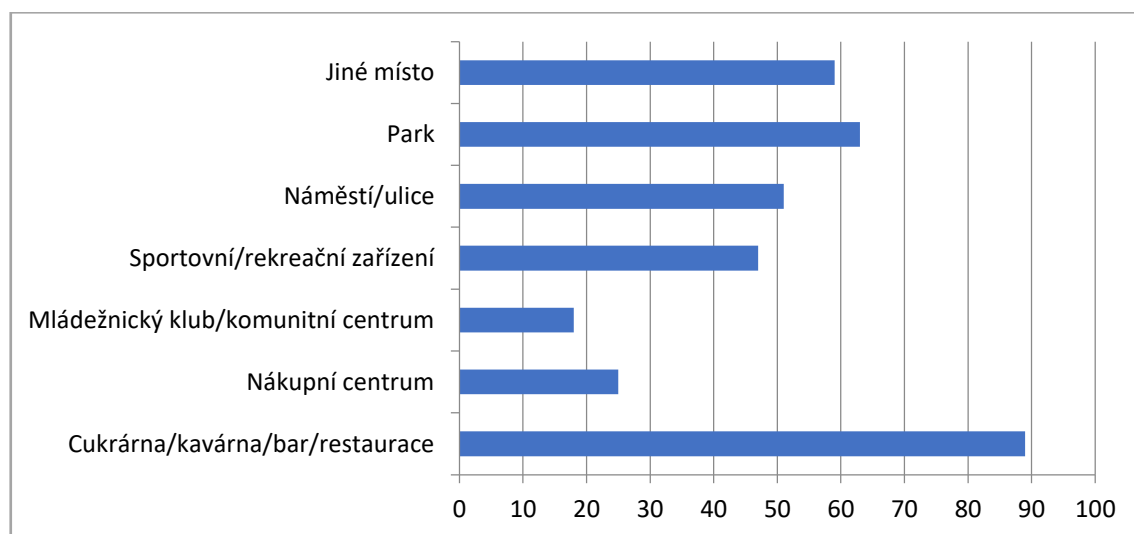
V této první otevřené otázce chlapci odpovídali, že se převážně věnují aktivitám týkající se sportu. Většina navštěvuje fitness centra a posiluje. Nejčastější sport, který vykonávají, je fotbal. Pár chlapců se věnuje i florbalu a volejbalu. Také se zde objevil jeden student, který má rád skateboarding a jeden student, který se zabývá airsoftem,

což je moderní druh sportu, ve kterém po sobě hráči střílejí malými plastovými kuličkami ze speciálních zbraní. Dále pak volili pasivnější činnosti jako komunikaci na internetu, sledování filmů a hraní počítačových her. I chlapci pomáhají v domácnosti a na zahradě. Dívky stejně jako chlapci volily především sportovní aktivity. Nejraději se věnují tanci a jezdeckví na koni. Jedna studentka dochází do klubu mažoretek a jedna dívka do klubu bruslení. Překvapující bylo, že i dívky se věnují fotbalu nebo třeba i bojovým sportům. Dalšími nejčastěji volenými aktivitami oproti chlapcům jsou umělecké činnosti. Převažuje hraní na hudební nástroje (flétna, kytara, klavír, ukulele) a také zpěv. Další možností, jak tráví volný čas, je kreslení a malování. Jedna z dívek navštěvuje i výtvarný kroužek. Dívky oproti chlapcům také mnohem raději čtou a pomáhají v domácnosti. Stejně jako chlapci tak i dívky volily pasivní činnosti jako sledování filmů a poslech hudby.

14. Kde se nejčastěji setkáváš s přáteli a známými?

Respondenti měli možnost zaškrtnout více odpovědí, na jakých místech se nejraději a nejčastěji setkávají s přáteli a známými. Nejčastějšími místy pro setkávání se s ostatními byla zvolena místa jako cukrárny, kavárny, bary či restaurace. Parky zaujaly druhé místo. Hned po parcích volili studenti možnost setkávat se na jiných místech, která nejsou v grafu 16 uvedena. Dále pak zvolili veřejná místa jako náměstí a ulice nebo sportovní a rekreační zařízení. Nejméně se mládež setkává v nákupních centrech či mládežnických klubech a komunitních centrech.

Graf 16: Kde se nejčastěji setkáváš s přáteli a známými?

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

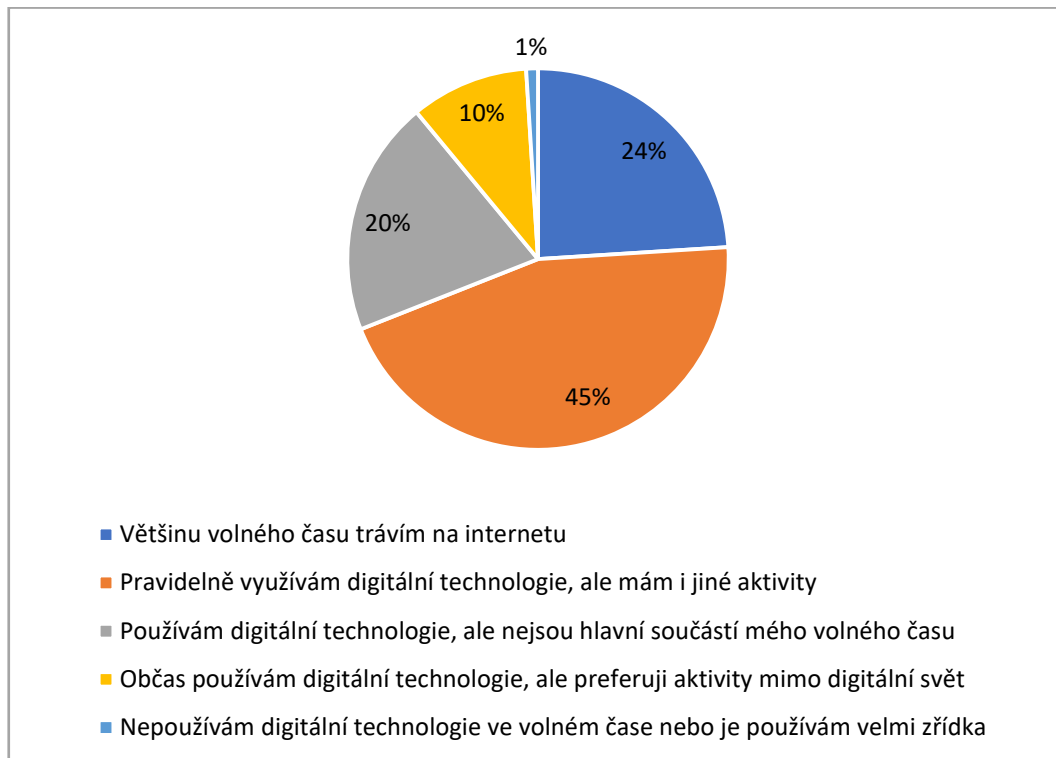
15. Která konkrétní místa v Klatovech využíváš jako místa setkávání s přáteli a známými?

Druhá otevřená otázka se zabývá konkrétními místy v Klatovech, kde se studenti nejčastěji setkávají s přáteli a známými. Tak jako i v předchozí otázce převažují místa jako cukrárny, kavárny, bary a restaurace. Mezi úplně nejčastější místa pro setkávání se v Klatovech studenti řadí kavárnu Zrno a restauraci Kozel. Mezi další kavárny a cukrárny pak také řadí Café jednorozec, U Bílé věže, Mléčný bar, Kolonáda a Oliver café a mezi restaurace pak Piccolo, Beránek, Pizzeria Segafredo, U Šroubka, Vlačovka a indickou restauraci Everest nebo také KFC. Mezi často navštěvované bary patří Rock Pub, Děčko, Střelnice, Antibar a Falcon. Další místa, kde se studenti setkávají, jsou veřejná prostranství jako parky, náměstí či zastávky a obchodní centra. Tím, že většina respondentů je aktivní a sportuje, setkávají se i na místech jako jsou posilovny, bazén, sportovní haly a hřiště. Dále se pak také často objevovala odpověď setkávání se pouze ve škole či studovně nebo u někoho doma. Osoby, co do Klatov nedojíždí každý den a jsou tedy na internátu, se s lidmi setkávají a tráví společný čas právě tam.

16. Jakou roli hrají digitální technologie, jako jsou sociální média, videohry, on-line platformy apod. při trávení Tvého volného času?

Graf 17 zobrazuje, jak moc velkou roli hrají digitální technologie při trávení volného času studentů. Tato otázka je velmi zajímavá, protože svět bez těchto technologií a internetu si dnes už snad nikdo neumí představit. Toto se potvrdilo i v dotazníku, kdy téměř polovina (45 %) respondentů zvolila odpověď, že digitální technologie využívá pravidelně. Vyplnili ale, že se věnují i jiným aktivitám, které se on-line prostoru netýkají. Poměrně velké procento studentů, konkrétně 24 %, ale uvedlo, že většinu svého volného času stráví na internetu a v realitě se žádné jiné činnosti nevěnují. Uživatelů, kteří používají digitální technologie, ale ty nejsou hlavní náplní jejich volného času, bylo o pár procent méně než předchozích, a to 20 %. Jen 10 % z dotazovaných používá tyto technologie opravdu jen občas a preferují tedy reálný svět a aktivity mimo svět digitální. Našel se zde pouze jeden student, a to mužského pohlaví, který ve svém volném čase digitální technologie nepoužívá nebo opravdu jen velmi zřídka.

Graf 17: Jakou roli hrají digitální technologie, jako jsou sociální média, videohry, on-line platformy apod. při trávení Tvého volného času?

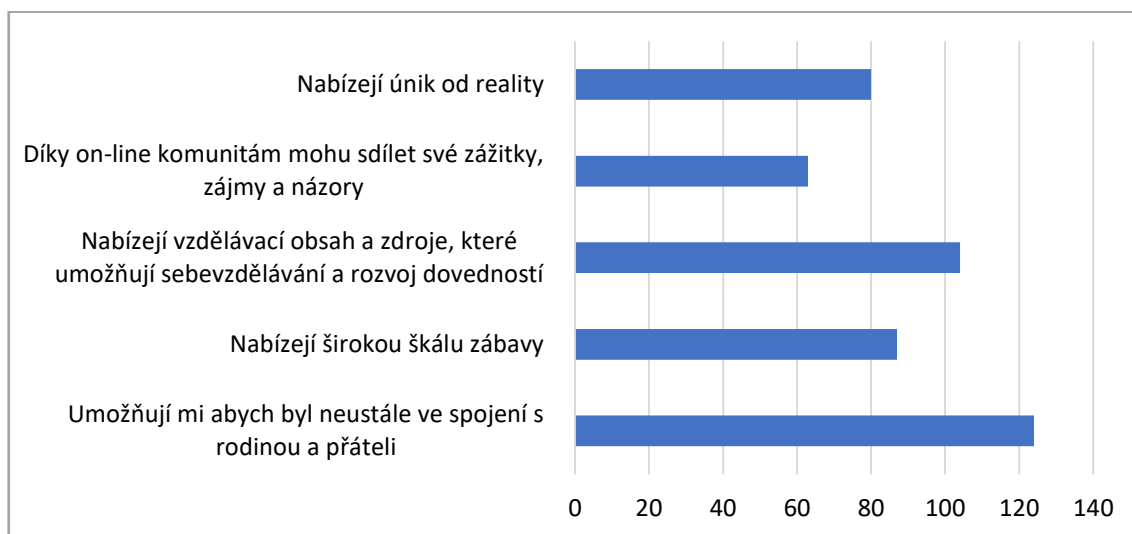

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

17. Jak digitální média ovlivňují Tvůj volný čas? V čem vidíš jejich přínos?

Přínosy digitálních médií podle studentů, zobrazuje graf 18. U této otázky bylo opět možné více odpovědí. Největší počet studentů vidí za největší přínos těchto médií možnost neustálého kontaktu a spojení s rodinou či přáteli. Dalším největším přínosem podle studentů je nabídka vzdělávacího obsahu a zdrojů, které umožňují sebevzdělávání a rozvoj dovedností. Dále velký počet studentů považuje za jejich přínos poskytování široké škály zábavy nebo únik od reality. Nejmenší počet studentů považuje digitální média jako možnost sdílet své zážitky, zájmy a názory.

Graf 18: Jak digitální média ovlivňují Tvůj volný čas? V čem vidíš jejich přínos?

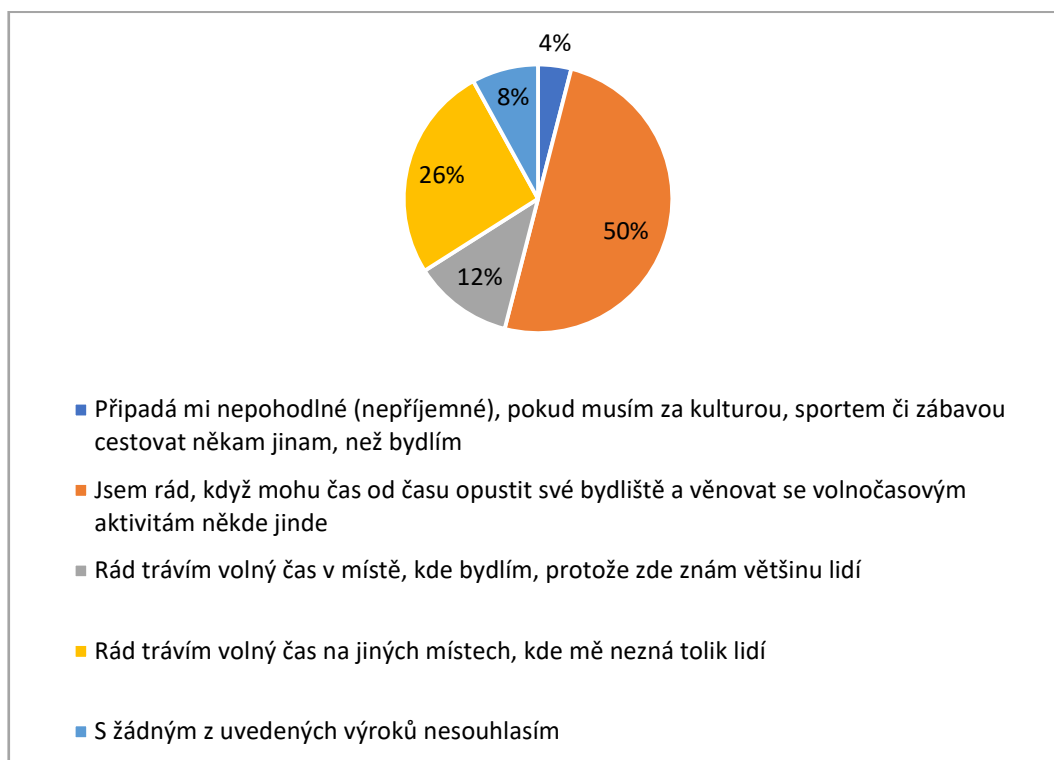

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

18. Jak se díváš na trávení volného času mimo místa Tvého trvalého bydliště?

Další otázka a graf 19 se již netýkaly on-line světa, ale měla zjistit, jak se studenti dívají na trávení volného času mimo místo jejich trvalého bydliště. Bylo zjištěno, že polovina dotazovaných osob je přeci jen ráda, když mohou čas od času opustit své bydliště, a věnovat se volnočasovým aktivitám také někde jinde. 26 % z dotazovaných pak častěji a raději tráví volný čas na jiných místech, než bydlí, protože je zde nezná tolik lidí. Naopak 12 % zas častěji a raději tráví volný čas v místě, kde bydlí, protože zde zná většinu lidí, s kterými se vídají a komunikují. Pouze 6 studentům z dotazovaných (4 %) připadá opravdu velmi nepohodlné a nepříjemné, pokud musí za kulturou, sportem či zábavou cestovat někam jinam, než bydlí. Pak zde byla možnost odpovědi nesouhlasu s žádným z uvedených výroků, kterou uvedlo 8 % osob.

Graf 19: Jak se díváš na trávení volného času mimo místa Tvého trvalého bydliště?

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

19. Existují nějaké volnočasové aktivity (kulturní, sportovní, zábavní), na které nemáš během školního roku čas a děláš je proto o prázdninách? Pokud ano, o jaké aktivity se konkrétně jedná?

Nejčastější odpověď jak u dívek, tak u chlapců byla cestování po Česku i v zahraničí, a to ať už cestování na vícedenní dovolené či jednodenní výlety. Tato odpověď se dala předpokládat, protože cestování je časově velmi náročné. Potom se mezi častými odpověďmi objevovalo kempování a stanování, které také lze vykonávat spíše v létě za hezkého počasí. Opět se zde objevovaly i sportovní činnosti, a to hlavně plavání a celkově chození na koupaliště, sjíždění vody, turistika a cykloturistika nebo jízda na koni a s tím spojené závody. Také sem respondenti řadili navštěvování hudebních festivalů a koncertů. Pár ze studentů uvedlo, že o prázdninách tráví svůj čas jako vedoucí na letních táborech. Také v létě rádi navštěvují kina, a to zejména ta letní. Dále pak mají větší prostor na čtení, psaní, kreslení a malování. Další velmi často uváděnou odpovědí byla brigáda, na kterou mají více času právě v létě o prázdninách než přes školní rok.

20. Jakým volnočasovým aktivitám (sportovním, kulturním, zábavním) by ses rád/a věnoval/a, ale nemůžeš z důvodu nedostatku volného času?

Odpovědi na tuto otázku byly velmi podobné jako v předchozí otázce. Opět zde u dívek i chlapců vedla odpověď cestování a výlety. Dále pak uváděli sportovní aktivity nebo umělecké činnosti jako hraní na hudební nástroje a v divadle, zpěv nebo fotografování. Také by chtěli mít více času na navštěvování kin, divadel, muzeí a koncertů. Studentky uváděly, že kdyby měly více volného času, chtěly by zdokonalit své dovednosti ve vaření a pečení nebo dokonce i v pletení a šití. Studenti a studentky, které přes týden obývají prostory intru, uvedli, že by potřebovali mnohem více volného času, který by pak trávili s rodinou a přáteli. Objevilo se zde i několik respondentů, kteří odpověděli, že volného času mají dostatek a žádný takový problém tedy nemají.

21. Jakým volnočasovým aktivitám (sportovním, kulturním, zábavním) by ses rád/a věnoval/a, ale nemůžeš z důvodu velké vzdálenosti od Tvého místa trvalého bydliště (např. špatné dopravní spojení)?

Spousta z respondentů má v okruhu svého trvalého bydliště vše a nemá s tímto žádný problém. Naopak několik studentů, hlavně pod 18 let, uvedlo, že se některým volnočasovým aktivitám nemohou věnovat hlavně z důvodu špatného dopravního spojení. To se týká i jakékoliv večerní akce jako např. různých plesů a večírků v Klatovech, protože město nemá žádné noční spoje, a to ani do nejbližších vesnic.

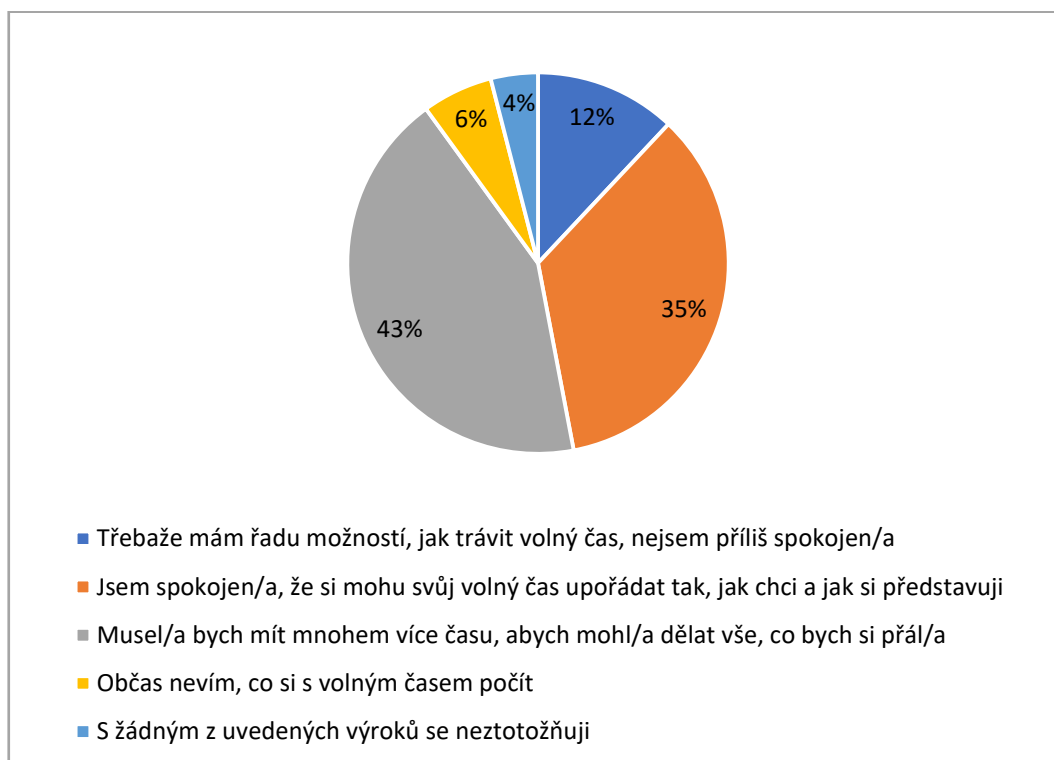
22. Jakým volnočasovým aktivitám (sportovním, kulturním, zábavním) by ses rád/a věnoval/a, ale nemůžeš z důvodu nedostatku finančních prostředků?

Jako ve výše položených otázkách v odpovědích vedlo cestování a výlety, což se dalo opět předpokládat, protože cestování není náročné jen časově ale i finančně. Opět byli volené i volnočasové aktivity sportovního typu jako krasobruslení, jezdectví, potápění, airsoft či adrenalinové zážitky jako třeba skok z letadla. Objevila se zde i sportovní pasivní činnost a to ježdění na fotbalové zápasy. Dále pak uváděli různé festivaly a koncerty, které v dnešní době opravdu nejsou levnou záležitostí. Jelikož pár studentů bydlí na intru, tak i běžné aktivity jako třeba chození ven do restaurací a barů s přáteli je pro ně peněžně náročné, protože vynaloží spoustu financí právě na ubytování a stravování na intru. Pár osob uvedlo, že finančních prostředků mají dostatek.

23. Jak jsi spokojen/a s trávením Tvého volného času?

Jestli jsou studenti spokojeni s trávením svého volného času, řešila tato otázka a graf 20. Většina studentů (43 %) s trávením volného času spokojena není. Museli by totiž mít mnohem více času, aby mohli dělat vše, co by si přáli. O pár procent méně, konkrétně 35 %, jsou se svým volným časem spokojeni a dokážou si ho upořádat tak, jak chtějí a jak si představují. 12 % studentů uvedlo, že i když mají řadu možností, jak svůj volný čas trávit, tak příliš spokojeni nejsou. 6 % respondentů zas neví, co si s volným časem počít a občas se i nudí. Byla zde možnost vyplnit i odpověď, že se s žádným z uvedených výroků neztotožňují, kterou zvolilo pouze 6 lidí (4 %).

Graf 20: Jak jsi spokojen/a s trávením Tvého volného času?

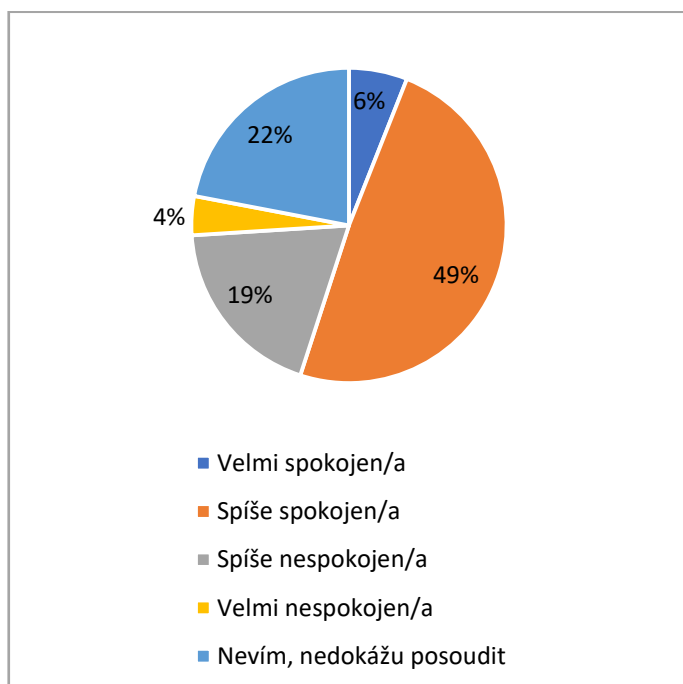

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

24. Jak hodnotíš Klatovy z hlediska možností trávení volného času?

Na celkovou spokojenost z hlediska možností trávení volného času v Klatovech téměř polovina (49 %) respondentů odpověděla, že jsou spíše spokojeni. Naopak možnost spíše nespokojeni volilo jen 19 % studentů. Velmi spokojených studentů je 6 % a naopak velmi nespokojených pouze 4 %. Jak lze pozorovat v grafu 21, tak 22 % z odpovídajících toto nedokáže posoudit. V níže položené otázce měli studenti možnost vyjádřit svůj individuální názor k tomu, co tedy podle nich město postrádá.

Graf 21: Jak hodnotíš Klatovy z hlediska možností trávení volného času?

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

25. Co z nabídky volnočasových aktivit (konkrétně) v Klatovech postrádáš nebo nabídku čeho bys rozšířil?

Nejčastější odpověď, co město Klatovy postrádá, se týkala sportovního charakteru. Ať už rozšíření nabídky sportů a sportovních klubů či postavení nebo obnovy nových prostorů. Studenti by zde ocenili konkrétně rozšíření nabídky bojových sportů, kluby a kroužky krasobruslení, modelingu nebo potápění, výstavbu více posiloven a vylepšení skateparku, horolezecké stěny, golfového hřiště a atletického stadionu. Další, co tu respondenti postrádají, je nabídka restaurací, barů a kaváren. Chybí jim tu hlavně čajovna U naší milé Paní, která se v roce 2022 po 25 letech uzavřela. Dále by se jim zde líbilo vybudování fast foodu McDonald's. Respondenti také navrhují, že by město mělo rozšířit kulturní a politickou nabídku pro mladé lidi. Přáli by si proto více akcí, festivalů a koncertů pro mladé. Další, co zde chybí, jsou různé galerie a pestrá nabídka filmů v kině. Pro uspokojování svých potřeb prostřednictvím nákupů by tu studenti chtěli mít větší množství obchodů a obchodních center. Také se zde vyskytuje málo zeleně, takže by se tu mohly vytvořit parky a hezká místa na procházky s čistějšími lavičkami k posezení. Pouze 6 studentů uvedlo, že by v Klatovech nic neměnilo a taková nabídka se jim líbí.

26. Jakým způsobem by podle Tvého názoru mělo město Klatovy podporovat volnočasové aktivity mladých lidí?

Nejvíce se studenti shodli na tom, že by město Klatovy mělo volnočasové aktivity mladých lidí podporovat pomocí budování multifukčních sportovišť a rekreačních oblastí s vybavením pro různé sporty a aktivity a také podporovat mládežnické volnočasové aktivity pomocí organizace nejrůznějších festivalů a událostí, které umožňují mládeži projevit svou kreativitu. Další nejčastější varianta, kterou studenti volili, bylo vytváření či obnovování mládežnických center, která nabízejí rozmanité aktivity, včetně uměleckých klubů, hudebních prostorů, tanečních sálů a heren. Studenti by také rádi spolupracovali s místními umělci a kulturními organizacemi a pořádali různé akce, a to nejen pro mládež. Respondenti si také myslí, že by město mělo aktivity mladistvých podporovat pomocí finančních prostředků a grantů pro místní sportovní a jiné kluby a také provádět pravidelné průzkumy a ankety pro zajištění potřeb a preferencí mladých lidí. Menší počet studentů volilo možnost podpory aktivit pomocí vytváření partnerství se školami pro sdílení zařízení a zdrojů a pro spolupráci na vzdělávacích programech a iniciativách mimo školní osnovy, dále pak i vytváření programů, které umožňují mladým lidem zapojit se do dobrovolnictví a komunitních projektů, které rozvíjejí sociální dovednosti a pocit společenské zodpovědnosti nebo vytváření nabídky online kurzů a vzdělávacích programů pro mladé lidi či vytváření online platformy pro informování o volnočasových aktivitách a událostech. Nejméně byl studenty v tomto dotazníku volen nápad podpory mládežnických rad nebo fór, která umožňují mladým lidem vyjádřit své názory a přispět k plánování městských projektů.

5.5 Návrh řešení

Oficiální webové stránky města Klatovy nabízejí kalendář akcí a výpis všech organizací a klubů, které se týkají volnočasových aktivit. Také jsou zde vypsány festivaly, které město nabízí. Každoročně se v Klatovech koná Mezinárodní folklorní festival, který vždy probíhá druhý týden v červenci v rámci tradiční klatovské pouti. V této době začíná také výroční výstava klatovských karafiátů, které se zde pěstují od 19. století a proslavily město daleko za hranicemi naší republiky. Web nabízí i samostatnou kolonku „volný čas“, kde najdeme tipy kam v Klatovech a okolí vyrazit na výlet a kudy za zábavou, kulturou či sportem.

Řešením, na zkvalitnění nabídky volnočasových činností studentů, mohou být dotace. Město Klatovy poskytuje dotace na podporu zájmových aktivit organizací na území města, na podporu pravidelných aktivit dětí a mládeže do 18 let u kulturních a sportovních organizací a na mimořádné dotace. Mimořádnou dotaci lze poskytnout např. na významnou jednorázovou reprezentaci města v Česku a zahraničí v oblasti sportu a kultury, jednorázovou podporu sdružení zdravotně postižených, badatelskou a projektovou činnost v oblasti historie a kulturních památek města, lyžařský výcvik klatovských základních škol, pravidelnou údržbu sportovních zařízení na území města nebo třeba na náklady spojené s pořádáním nadregionální soutěže ve městě. Dále by město mohlo zřídit více vlakových a autobusových spojů, a to alespoň do okolních vesnic, protože z mého výzkumu lze vyčíst, že dopravovat se na kroužky a na různé akce není zde a v okolí úplně jednoduché. Podle studentů by také mělo město budovat multifukční sportoviště a rekreační oblasti s vybavením pro různé sporty a aktivity anebo také podporovat mládežnické volnočasové aktivity pomocí organizace nejrůznějších festivalů a událostí, které umožňují mládeži projevit svou kreativitu.

Subjektům angažujícím se ve volném čase mládeže bych doporučila přizpůsobení a rozšíření nabídky zájmových aktivit a kroužků, které vyplynuly z výsledků mého výzkumu. Jak je již výše zmíněno, studenti by si v Klatovech konkrétně přáli širší nabídku bojových sportů, kluby a kroužky krasobruslení, modelingu nebo potápění. S využitím dotací by tyto instituce mohly dosáhnout oprav a vylepšení např. skateparku, horolezecké stěny, golfového hřiště nebo atletického stadionu.

Také by mohla pomoci motivace trenérů a pedagogů. Jelikož budoucí vztah studenta, hlavně k pohybovým činnostem, ovlivňuje nejvíce právě škola, měla by respektovat přání a možnosti každého studenta. Měla by proto motivovat nejen k podávání vrcholových výkonů, ale i kladně hodnotit horší výsledky, aby si mládež ke sportu vytvořila pozitivní vztah. Ty nejlepší výsledky by pak škola mohla ohodnotit nejen slovně, ale i hmotně třeba ve finanční podobě.

Co bych doporučila jednotlivým studentům je jen to, že by měli svůj volný čas využít tak, aby to pro ně bylo přínosem a také zdrojem krásných zážitků a vzpomínek. Měli by ho trávit příjemně a s osobami, které mají opravdu rádi.

Na těchto příkladech jsem tedy nastínila, jak by bylo možné řešit lepší a kvalitnější nabídku volnočasových aktivit.

Závěr

Tato bakalářská práce se snaží objasnit, jakým způsobem tráví svůj volný čas studenti středních škol v Klatovech. Rozděluje se na dvě části – teoretickou a praktickou.

Teoretická část je rozdělena na čtyři kapitoly. První kapitola vymezuje samotný pojem volný čas. Dále pak popisuje jeho historický vývoj, rozvoj a předmět výzkumu. Ve druhé kapitole jsou pak popsány funkce a klasifikace volného času. Třetí kapitola uvádí prostředí a jednotlivé instituce, kde lze volný čas trávit. Poslední, tedy čtvrtá kapitola, řeší jednotlivé vnitřní a vnější vlivy, které působí na jednotlivce a jejich volný čas. Konkrétně popisuje vliv věku, genetiky a aktivity jedince a dále také vliv rodiny, školy, vrstevníků, státu a médií.

Praktická část obsahuje jen jednu kapitolu. Jejím hlavním cílem bylo tedy zjistit, jak svůj volný čas využívají studenti středních škol v Klatovech. Výzkumnou metodou byl zvolen dotazník díky hromadnému sběru dat a informací. Dotazník obsahoval 26 otázek a v březnu 2024 byl elektronicky rozposlán mezi klatovské studenty. Celkem bylo vyplněno 169 dotazníků. Také byla zkoumána spokojenost studentů se spektrem nabízených volnočasových aktivit v Klatovech, proto dalším cílem bylo navrhnout opatření ke zkvalitnění volnočasové nabídky tohoto města.

Jako nejoblíbenější a nejčastěji vykonávané činnosti byly zvoleny následující kategorie: četba, sledování filmů, poslech hudby, počítačové hry a podobné činnosti. Dále pak převažuje nicnedělání a pasivní odpočinek nebo také chatování, vyhledávání informací a komunikace na internetu. Často vykonávané jsou ale i sportovní aktivity. Ty volili jak chlapci, tak dívky. Chlapci pak nejraději posilují a hrají fotbal, dívky se zas rády věnují tanci a jízdě na koni. O víkendu, hlavně o sobotách, pak vedou činnosti jako cestování a poznávání nových míst, setkávání se s přáteli, účast na kulturních, sportovních či společenských akcích a návštěvy barů či klubů. Nejméně oblíbenými aktivitami studentů jsou činnosti v zájmových organizacích a cykloturistika.

Dále byl zkoumán pohled mládeže na volný čas, kdy si pod tímto pojmem nejvíce studentů představí dobu, kdy se mohou věnovat sami sobě, svým koníčkům, zájmům a zálibám nebo čas, který zbyde po odečtení povinností spojených se školou.

Mezi další zkoumané otázky patřilo, s kým a kde studenti tráví svůj volný čas. Přes pracovní týden studenti tráví volný čas převážně sami, o víkendu ho stráví více

společensky a to s rodinou nebo přáteli. Polovina respondentů v týdnu stráví volný čas doma. O víkendu pak na jiném místě v obci, kde bydlí nebo i jinde mimo místo jejich trvalého bydliště. Na tyto místa se dostávají převážně veřejnou dopravou přes týden a osobním automobilem o víkendu.

Mezi úplně nejčastější místa pro setkávání byly zvoleny cukrárny, kavárny, restaurace a bary. Přímo v Klatovech pak první pozici zaujímá kavárna Zrno a restaurace Kozel. Nejméně se mládež setkává v mládežnických klubech a komunitních centrech.

Další otázka se studentů tázala, jaký mají pohled na digitální svět. Bylo zjištěno, že téměř polovina studentů digitální technologie a média využívá pravidelně, ale věnuje se i jiným aktivitám. Za největší přínos těchto médií se vidí možnost neustálého kontaktu a spojení s rodinou či přáteli.

Byla také položena otázka, zda mají volného času dostatek a zda mají na všechny volnočasové aktivity dostatek financí. Většina studentů uvedla, že se způsobem, jak svůj volný čas tráví, spokojena není a na vykonání všech zájmových aktivit by musela mít mnohem více času. Konkrétně studenti nemají dostatek času a financí na cestování a výlety po Česku i zahraničí nebo na účast na festivalech a koncertech. Z důvodu nedostatečných financí také nemohou provozovat činnosti jako krasobruslení, potápění, airsoft či adrenalinové zážitky.

S celkovou nabídkou volnočasových činností v Klatovech je téměř polovina studentů spokojena. Nejvíce v městě postrádají širší nabídku sportů a sportovních organizací a také restaurace, kavárny a bary. Většina respondentů se shodla na tom, že by město mělo volnočasové aktivity mladých lidí podporovat pomocí budování multifunkčních sportovišť a rekreačních oblastí s vybavením pro různé sporty a aktivity a také podporovat mládežnické volnočasové aktivity pomocí organizace nejrůznějších festivalů a událostí, které umožňují mládeži projevit svou kreativitu.

Dle mého názoru, nasbíraná data splnila cíl této práce a výzkum tedy splnil svůj účel. Výsledky jsou možné využít ke změně spektra nabízených volnočasových aktivit v místě i okolí studia dotazovaných studentů.

Seznam použitých zdrojů

- Bůžek, A., & Michalík, J. (1999). *Informatorium (nejen) o právech dítěte se zřetelem k otázkám výchovy a vzdělávání* (1. vyd.). Univerzita Palackého v Olomouci.
- Český statistický úřad (2016). *Volnočasové aktivity*. Dostupné 2. 11. 2023 z <https://www.czso.cz/documents/10180/45565388/33020817a7.pdf/09076964-8374-41e7-ba8c-43488f8daalc?version=1.3>
- Dumazedier, J. (1974). *Sociology of Leisure* (1. vyd.). Elsevier.
- Hájek, B., Hofbauer, B., & Pávková, J. (2008). *Pedagogické ovlivňování volného času* (1. vyd.). Portál.
- Hájek, B., Hofbauer, B., & Pávková, J. (2010). *Pedagogika volného času* (2. vyd.). Univerzita Karlova v Praze.
- Hájek, B., Hofbauer, B., & Pávková, J. (2011). *Pedagogické ovlivňování volného času* (2. vyd.). Portál.
- Hofbauer, B. (2004). *Děti, mládež a volný čas* (1. vyd.). Portál.
- Informační systém Masarykovo univerzity (2009). *Odpočinek – volný čas – rekreace a rekreologie*. Dostupné 31. 10. 2023 z https://is.muni.cz/el/fsp/jaro2010/bk213/um/REKR_1.pdf
- Janiš, K. (2009). *Úvod do problematiky volného času* (1. vyd.). Slezská univerzita v Opavě.
- Kaplan, M. (1975). *Leisure: Theory and Policy* (1. vyd.). John Wiley & Sons.
- Kelly, J. R., & Freysinger, V. J. (2000). *21st Century Leisure: Current Issues* (1. vyd.). Allyn & Bacon.
- Knotková, A. (2022). *Pedagogika volného času*. Univerzita Hradec Králové. Dostupné z <https://www.uhk.cz/file/edee/pedagogicka-fakulta/pdf/pracoviste-fakulty/ustav-socialnich-studii/dokumenty/publikace-ke-stazeni/pedagogika-volneho-casu.pdf>
- Malach, J. (2007). *Teorie a metodika výchovy* (1. vyd.). Univerzita Jana Amose Komenského v Praze.
- Maříková, H., Linhart, J., Petrušek, M., & Vodáková, A. (1996). *Velký sociologický slovník*. Karolinum.
- Opaschowski, H. W. (1976). *Pädagogik der Freizeit* (1. vyd.). Julius Klinkhardt.
- Pávková, J., Hájek, B., Hofbauer, B., Hrdličková, V., & Pavlíková, A. (2008). *Pedagogika volného času* (4. vyd.). Portál.
- Pospišil, J. (2023). *Hodnoty a volný čas: nové výzvy pro sociální pedagogiku a pedagogiku volného času* (1. vyd.). Univerzita Palackého v Olomouci.
- Průcha, J., Walterová, E., & Mareš, J. (2001). *Pedagogický slovník* (3. vyd.). Portál.
- Rojek, C. (1995). *Decentring Leisure: Rethinking Leisure Theory* (1. vyd.). Sage.
- Rychtecký, A., & Tilinger, P. (2017). *Životní styl české mládeže: pohybová aktivita, standardy a normy motorické výkonnosti* (1. vyd.). Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum.
- Řezáč, J. (1998). *Sociální psychologie*. Paido.

- Shaws, S. M. (2000). If Our Research Is Relevant, Why Is Nobody Listening? *Journal of Leisure Research*, 32(1), 147-151. DOI:10.1080/00222216.2000.11949905
- Slepičková, I. (2000). *Sport a volný čas* (1. vyd.). Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum.
- Stebbins, R. A. (2012). *The Idea of Leisure: First Principles* (1. vyd.). Transaction Publishers.
- Tomaščáková, M. (2016). *Co to jsou nestátní neziskové organizace (NNO)?* Asociace nestátních neziskových organizací Jihomoravského kraje. <https://www.annojmk.cz/co-jsou-nestatni-neziskove-organizace-nno>
- Vážanský, M. (2001). *Základy pedagogiky volného času*. (2. vyd.) Print-Typia.
- Vymazal, P. (2012). *Podpora volnočasových aktivit*. Česká školní inspekce. <https://portal.csicr.cz/userdata/Methodika%20-%20Podpora%20volnočasových%20aktivit.pdf>
- Zhang, W. B. (2018). *Economic Growth Theory* (1. vyd.). Routledge.

Seznam grafů

Graf 1: Kolik je Ti let?.....	26
Graf 2: Pohlaví.....	27
Graf 3: Jakou střední školu navštěvuješ?.....	28
Graf 4: Máš v Klatovech také trvalé bydliště?	28
Graf 5: Pokud dojíždíš, tak jakým způsobem?	29
Graf 6: Co pro Tebe znamená volný čas? Co se Ti vybaví, když se řekne „volný čas“?30	
Graf 7: Jaké je rozložení Tvého volného času v obvyklý pracovní den?	31
Graf 8: Jaké je rozložení Tvého času v sobotu a v neděli?.....	31
Graf 9: V jakém prostředí bydlíš?.....	32
Graf 10: S kým nejčastěji (obvykle) trávíš svůj volný čas v obvyklý pracovní den?.....	33
Graf 11: S kým nejčastěji (obvykle) trávíš svůj volný čas v sobotu a v neděli?	33
Graf 12: Kde převážně trávíš svůj volný čas v obvyklý pracovní den?	34
Graf 13: Kde převážně trávíš svůj volný čas v sobotu a v neděli?	34
Graf 14: Jak se obvykle dostáváš na místo nebo místa, kde trávíš volný čas v obvyklý pracovní den?.....	35
Graf 15: Jak se obvykle dostáváš na místo nebo místa, kde trávíš volný čas v sobotu a v neděli?.....	35
Graf 16: Kde se nejčastěji setkáváš s přáteli a známými?	37
Graf 17: Jakou roli hrají digitální technologie, jako jsou sociální média, videohry, on-line platformy apod. při trávení Tvého volného času?	39
Graf 18: Jak digitální média ovlivňují Tvůj volný čas? V čem vidíš jejich přínos?.....	40
Graf 19: Jak se díváš na trávení volného času mimo místa Tvého trvalého bydliště? ...	41
Graf 20: Jak jsi spokojen/a s trávením Tvého volného času?.....	43
Graf 21: Jak hodnotíš Klatovy z hlediska možností trávení volného času?	44

Seznam příloh

Příloha A: Dotazník

Příloha A: Dotazník

1. Kolik je Ti let?
 - a) 15
 - b) 16
 - c) 17
 - d) 18
 - e) 19
 - f) 20

2. Pohlaví
 - a) Muž
 - b) Žena

3. Jakou střední školu navštěvuješ?
 - a) Gymnázium Jaroslava Vrchlického
 - b) Střední škola zemědělská a potravinářská
 - c) Střední průmyslová škola
 - d) Obchodní akademie
 - e) Střední zdravotnická škola

4. Máš v Klatovech také trvalé bydliště?
 - a) Ano
 - b) Ne

5. Pokud dojíždíš, tak jakým způsobem?
 - a) Každodenní dojíždění
 - b) Domů obvykle jezdím na víkend

6. Co pro Tebe znamená volný čas? Co se Ti vybaví, když se řekne „volný čas“?
 - a) Mimoškolní čas
 - b) Čas po skončení domácích prací
 - c) Čas strávený s rodinou a s přáteli
 - d) Čas věnovaný sobě, svým koníčkům, zájmům a zálibám

7. Jaké je rozložení Tvého času? Kolik máš volného času? Kdy máš v průběhu dne volný čas skutečně pro sebe, kdy se můžeš věnovat svým koníčkům, zájmům a zálibám? (Jedná se o volný čas, který Ti zbyde po odečtení času věnovaného spánku, škole, učení a domácím úkolům, pomoci rodičům a podobně.)

	Obvyklý pracovní den	Sobota	Neděle
6:00			
7:00			
8:00			
9:00			
10:00			
11:00			
12:00			
13:00			
14:00			
15:00			
16:00			
17:00			
18:00			
19:00			
20:00			
21:00			
22:00			
23:00			
24:00			

8. V jakém prostředí bydlíš?
- V bytě na sídlišti
 - V bytě ve starém zástavbě (ve vnitřní části města)
 - V rodinném domě se zahradou
 - V rodinném domě bez zahrady
 - Jiná forma bydlení

9. S kým nejčastěji (obvykle) trávíš svůj volný čas?

	Obvyklý pracovní den	Sobota	Neděle
Sám/sama			
Se sourozencem/sourozenci/rodinou			
S kamarádem/kamarádkou			
S přítelem/přítečkou			
S více přáteli/ partou			
S členy klubu nebo organizace			

10. Kde převážně trávíš svůj volný čas?

	Obvyklý pracovní den	Sobota	Neděle
Doma – v bytě/domě, kde trvale bydlím			
Na jiném místě v obci, kde trvale bydlím			
Mimo místa trvalého bydliště			
Na chatě/chalupě			

11. Jak se obvykle dostáváš na místo nebo místa, kde trávíš volný čas?

	Obvyklý pracovní den	Sobota	Neděle
Jsem doma, nikam necestuji			
Pěšky			
Na kole			
Osobním automobilem			
Veřejnou dopravou			
Jiná možnost			

12. Kterým volnočasovým aktivitám se věnuješ?

V případě pracovního den – alespoň 1 x za týden, v případě soboty a neděle – alespoň 1 x za měsíc

	Obvyklý pracovní den	Sobota	Neděle
Pasivní odpočinek, nicnedělání			
Relaxace a odpočinek (meditace, pobyt v přírodě blízkém prostředí)			
Sexuální aktivity			
Procházky			
Aktivní sport/y a fyzická aktivita			
Cykloturistika			
Setkávání a trávení volného času s partnerem/partnerkou a s přáteli			

Návštěva klubů, účast na kulturních, sportovních a společenských akcích			
Činnost v zájmových organizacích a klubech			
Vzdělávací aktivity (mimo školních povinností) a osobní rozvoj			
Cestování a poznávání nových míst			
Nakupování			
Četba, sledování filmů, poslech hudby, počítačové hry apod.			
Chatování, vyhledávání informací a komunikace na internetu			
Jiná možnost (níže specifikujte)			

13. Jakým dalším významným aktivitám se věnuješ ve volném čase?

.....

14. Kde se nejčastěji setkáváš s přáteli a známými? Je možné více odpovědí.

- a) Cukrárna/kavárna/bar/restaurace
- b) Nákupní centrum
- c) Mládežnický klub/komunitní centrum
- d) Sportovní/rekreační zařízení
- e) Náměstí/ulice
- f) Park
- g) Jiné místo

15. Která konkrétní místa v Klatovech využíváš jako místa setkávání s přáteli a známými? Popiš je co možná nejpřesněji.

.....

16. Jakou roli hrají digitální technologie, jako jsou sociální média, videohry, on-line platformy apod. při trávení Tvého volného času?

- a) Většinu volného času trávím na internetu
- b) Pravidelně využívám digitální technologie, ale mám i jiné aktivity
- c) Používám digitální technologie, ale nejsou hlavní součástí mého volného času
- d) Občas používám digitální technologie, ale preferuji aktivity mimo digitální svět
- e) Nepoužívám digitální technologie ve volném čase nebo je používám velmi zřídka

17. Jak digitální média ovlivňují Tvůj volný čas? V čem vidíš jejich přínos? Je možné více odpovědí.

- a) Umožňují mi, abych byl neustále ve spojení s rodinou a přáteli
- b) Nabízejí širokou škálu zábavy
- c) Nabízejí vzdělávací obsah a zdroje, které umožňují sebevzdělávání a rozvoj dovedností
- d) Díky on-line komunitám mohu sdílet své zážitky, zájmy a názory
- e) Nabízejí únik od reality

18. Jak se díváš na trávení volného času mimo místa Tvého trvalého bydliště?

- a) Případá mi nepohodlné (nepříjemné), pokud musím za kulturou, sportem či zábavou cestovat někam jinam, než bydlím
- b) Jsem rád, když mohu čas od času opustit své bydliště a věnovat se volnočasovým aktivitám někde jinde
- c) Rád trávím volný čas na jiných místech, kde mě nezná tolik lidí
- d) Rád trávám volný čas v místě, kde bydlím, protože zde znám většinu lidí
- e) S žádným z uvedených výroků nesouhlasím

19. Existují nějaké volnočasové aktivity (kulturní, sportovní, zábavní), na které nemáš během školního roku čas a děláš je proto o prázdninách? Pokud ano, o jaké aktivity se konkrétně jedná?

.....

20. Jakým volnočasovým aktivitám (sportovním, kulturním, zábavním) by ses rád/a věnoval/a, ale nemůžeš z důvodu nedostatku volného času?

.....

21. Jakým volnočasovým aktivitám (sportovním, kulturním, zábavním) by ses rád/a věnoval/a, ale nemůžeš z důvodu velké vzdálenosti od Tvého místa trvalého bydliště (např. špatné dopravní spojení)?

.....

22. Jakým volnočasovým aktivitám (sportovním, kulturním, zábavním) by ses rád/a věnoval/a, ale nemůžeš z důvodu nedostatku finančních prostředků?

.....

23. Jak jsi spokojen/a s trávením Tvého volného času?

- a) Třebaže mám řadu možností, jak trávit volný čas, nejsem příliš spokojen/a
- b) Jsem spokojen/a, že si mohu volný čas uspořádat tak, jak chci a jak si představuji
- c) Musel/a bych mít mnohem více času, abych mohl/a dělat vše, co bych si přál/a
- d) Občas nevím, co si s volným časem počít
- e) S žádným z uvedených výroku se neztotožňuji

24. Jak hodnotíš Klatovy z hlediska možností trávení volného času?

- a) Velmi spokojen/a
- b) Spíše spojen/a
- c) Spíše nespokojen/a
- d) Velmi nespokojen/a
- e) Nevím, nedokážu posoudit

25. Co z nabídky volnočasových aktivit (konkrétně) v Klatovech postrádáš nebo nabídku čeho bys rozšířil?

.....

26. Jakým způsobem by podle Tvého názoru mělo město Klatovy podporovat volnočasové aktivity mladých lidí? Je možné více odpovědí.

- a) Vytváření a obnova mládežnických center, která nabízejí rozmanité aktivity, včetně uměleckých klubů, hudebních prostorů, tanečních sálů a heren
- b) Budování multifunkčních sportovišť a rekreačních oblastí s vybavením pro různé sporty a aktivity
- c) Organizace festivalů a událostí, které umožňují mladým lidem projevit svou kreativitu
- d) Spolupráce s místními umělci a kulturními organizace pro pořádání různých akcí pro mladé lidi
- e) Poskytování grantů a finančních prostředků pro místní sportovní a jiné kluby
- f) Podpora mládežnických rad nebo fór, která umožňují mladým lidem vyjádřit své názory a přispět k plánování městských projektů
- g) Pravidelné průzkumy a ankety pro zajištění potřeb a preferencí mladých lidí
- h) Vytváření programů, které umožňují mladým lidem zapojit se do dobrovolnictví a komunitních projektů, které rozvíjejí sociální dovednosti a pocit společenské zodpovědnosti
- i) Vytváření partnerství se školami pro sdílení zařízení a zdrojů a pro spolupráci na vzdělávacích programech a iniciativách mimo školní osnovy
- j) Vytváření online platform pro informování o volnočasových aktivitách a událostech
- k) Nabídka online kurzů a vzdělávacích programů pro mladé lidi

Abstrakt

Kohoutová, L. (2024). *Volnočasové chování studentů středních škol ve městě Klatovy* [Bakalářská práce, Západočeská univerzita v Plzni].

Klíčová slova: volný čas, volnočasové chování, volnočasové aktivity, studenti, střední škola, Klatovy

Tato bakalářská práce na téma Volnočasové chování studentů středních škol ve městě Klatovy obsahuje teoretickou a praktickou část. Teoretická část vymezuje základní pojmy a informace o volném čase. Řeší jeho vznik, rozvoj a předmět výzkumu. Dále se zabývá klasifikací a funkcemi volného času. Jsou zde vypsána i prostředí a jednotlivé instituce, kde volnočasové aktivity lze trávit. Také zkoumá vnitřní a vnější vlivy na studenty středních škol a jejich volný čas. Konkrétně popisuje vliv věku, genetiky a aktivity jedince a dále také vliv rodiny, školy, vrstevníků, státu a médií. Praktická část zjišťuje, popisuje a hodnotí údaje získané dotazníkovým šetřením studentů středních škol ve městě Klatovy. Hlavním cílem bylo zjistit, jak svůj volný čas využívají studenti středních škol v Klatovech. Dalším cílem bylo navrhnout opatření ke zkvalitnění volnočasové nabídky tohoto města.

Abstract

Kohoutová, L. (2024). *Leisure behavior of secondary school students in Klatovy* [Bachelor Thesis, University of West Bohemia].

Key words: leisure, leisure behavior, leisure activities, students, secondary school, Klatovy

This bachelor's thesis on the topic Leisure time behavior of secondary school students in Klatovy contains a theoretical and a practical part. The theoretical part defines basic terms and information about leisure. It deals with its origin, development and subject of research. It also deals with the classification and functions of leisure. Environments and individual institutions where leisure activities can be spent are also listed here. It also examines internal and external influences on students of secondary school and their leisure time. It specifically describes the influence of age, genetics and activities of the individual, as well as the influence of family, school, peers, state and media. The practical part ascertains, describes and evaluates the data obtained by a questionnaire survey of students of secondary schools in the city of Klatovy. The main goal was to find out how students of secondary schools in Klatovy use their leisure. Another goal was to propose measures to improve the quality of the leisure offer of this city.